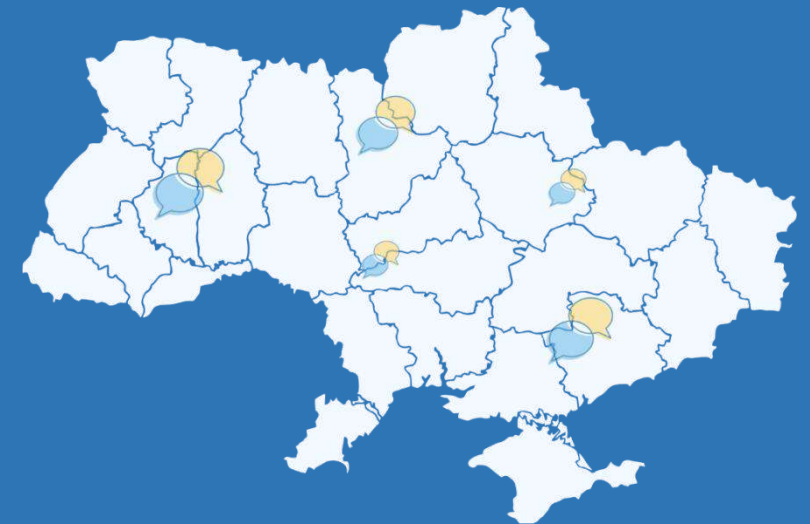

Десяте загальнонаціональне опитування: Ідеологічні маркери війни

27 квітня 2022

Методологія

- Аудиторія: населення України віком від 18 років і старші в усіх областях, крім тимчасово окупованих територій Криму та Донбасу
- Вибірка репрезентативна за віком, статтю і типом поселення
- Вибіркова сукупність: **1000 респондентів**
- Метод опитування: CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing – телефонні інтерв'ю з використанням комп'ютера). На основі випадкової вибірки мобільних телефонних номерів
- Помилка репрезентативності дослідження з довірчою імовірністю 0,95: **не більше 3,1%**
- Терміни проведення: **27 квітня 2022 р.**

27 квітня, 2022

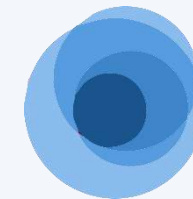
РЕЙТИНГ

Сприйняття свята 9 травня

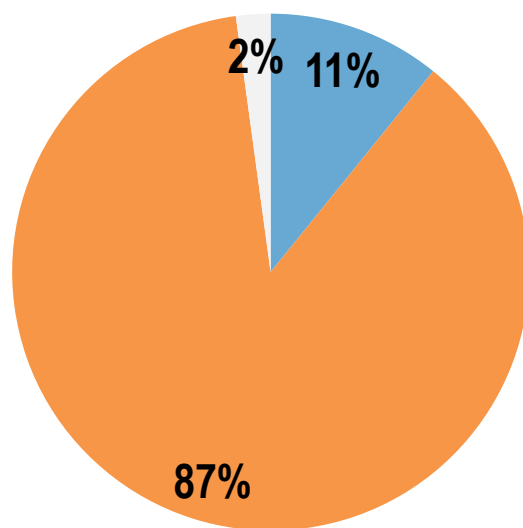
Резюме

- Соціологічною групою «Рейтинг» в рамках Десятого загальнонаціонального опитування в умовах війни проведено комплексне дослідження ідеологічних маркерів українського суспільства. Напередодні 9 травня респондентам ставилися питання щодо радянського минулого, ролі та участі українського народу у Другій світовій війні, національно-визвольного руху, оцінки історичних постатей, відношення до заборони символів та демонтажу пам'ятників. Окремо вивчалось питання національної приналежності, мови та ставлення до різноманітних етнічних груп.
- Повномасштабна агресія росії проти України відчутно вплинула на сприйняття ідеологічних питань, особливо пов'язаних зі «спільною» радянською історією. Результати багаторічних спостережень в Україні та росії підтверджували рух громадської думки у протилежних напрямках щодо історичного минулого. Прикладом цього є показник ностальгії за розпадом СРСР: у росії за останні десять років він здебільшого зростає (з 2010 року показник зріс з 55 до 63%), в Україні – знижується (з 2010 року з 46 до 11%). В результаті, на місце колись значимих та нав'язаних радянською пропагандою історичних постатей почали повертатися українські національні герої та символи. Таким чином станом на кінець квітня 2022 року **в Україні зафіксовано найнижчий за історію спостережень показник ностальгії за розпадом СРСР (11%)**. Не жалкують за ним – абсолютна більшість – 87%.

- Наприкінці лютого 2022 року, в результаті агресії росії, відбувся **різкий перелом в ідеологічних поглядах українського суспільства щодо будь-яких маркерів пов'язаних із росією**. Відбулася «декомунізація» та «дерусифікація» суспільної думки. Усе «радянське» часто тепер сприймається як російське, а відповідне – вороже. Головна причина – використання російською пропагандою у війні проти України радянських символів та спекуляцій на «спільному» історичному минулому.
- **Однією із ключових змін в історичній пам'яті – переоцінка ставлення до Дня Перемоги 9 Травня**. Якщо до 2022 року це свято абсолютною більшістю (80%) дорослого населення сприймалося як таке, що має значимий особистий символізм, то у 2022 році для значної частини опитаних воно перейшло у розряд пережитків минулого (36%), або ж буденності (23%).
- Крім того **«переможний» символізм цього дня змінився на «меморіальний»**. З 2012 року фіксувалася поступова динаміка переосмислення цієї дати. Але війна з росією різко змінила погляди українців і сьогодні для 80% опитаних – це День пам'яті, і лише для 15% – День перемоги (у 2018 таких було 58%).

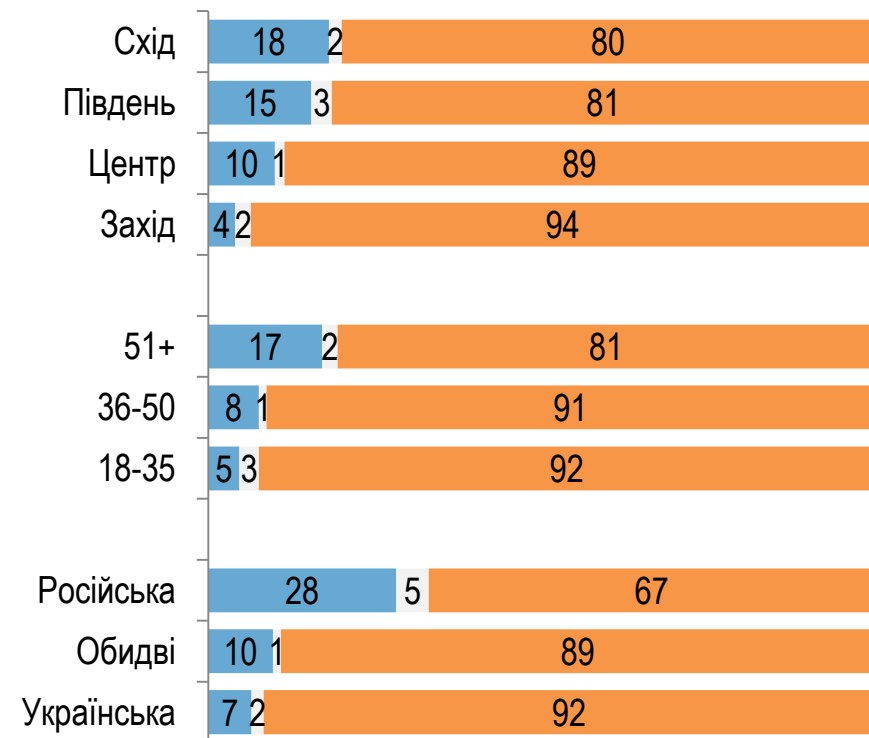

Чи жалкуєте Ви зараз про розпад у 1991 році Радянського Союзу?

■ Так
■ Ні
■ Важко відповісти

Регіони. Вік. Мова вдома

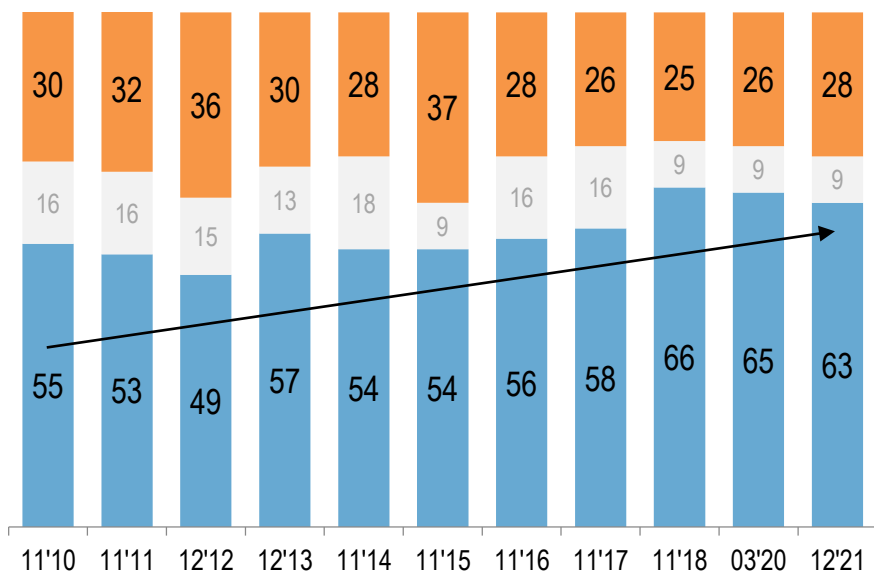

27 квітня, 2022

Чи жалкуєте Ви зараз про розпад у 1991 році Радянського Союзу?

РЕЙТИНГ

Серед населення росії

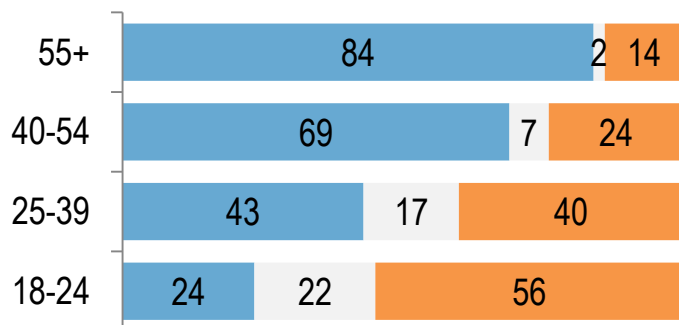

■ Ні

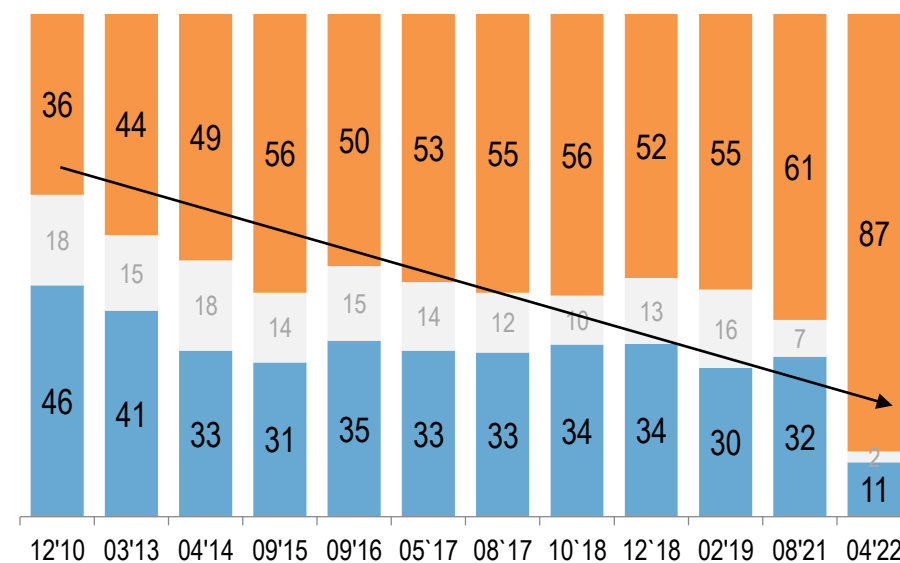
■ Важко відповісти

■ Так

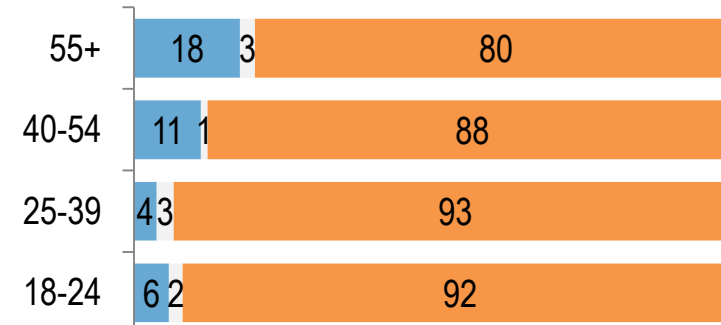
Дані опитування АНО «Левада-Центр»

Серед населення України

Дані опитування Соціологічної групи Рейтинг

Чим для Вас, у першу чергу, є День Перемоги 9 травня?

РЕЙТИНГ

Одна відповідь

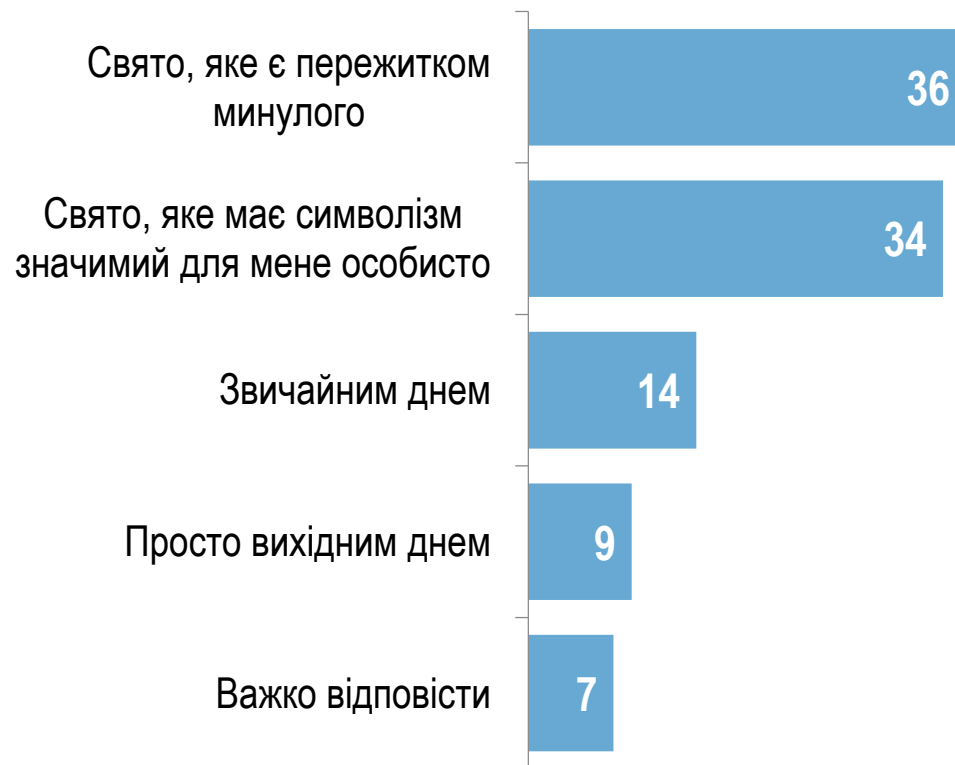
	05.2017	04.2018	04.2022
Свято, яке є пережитком минулого	7	7	↑ 36
Свято, яке має символізм значимий для мене особисто	82	80	↓ 34
Звичайним днем	2	4	↑ 14
Просто вихідним днем	7	7	9
Важко відповісти	2	2	7

Чим для Вас, у першу чергу, є День Перемоги 9 травня?

РЕЙТИНГ

Одна відповідь

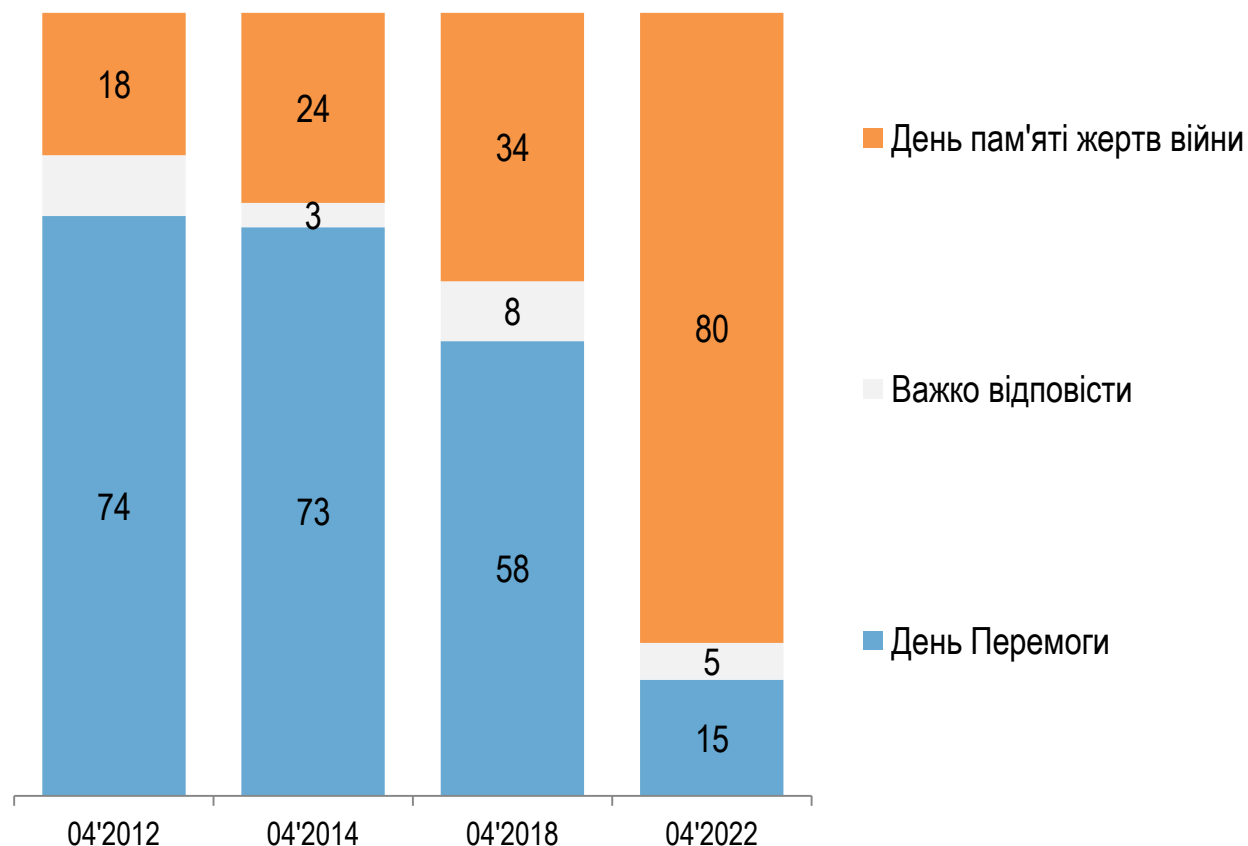
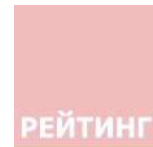

РЕГІОНИ. ВІК. МОВА ВДОМА	Захід			Центр			Південь			Схід			18-35			36-50			51+			Українська			Обидві			Російська			
	Захід	Центр	Південь	Схід	18-35	36-50	51+	Українська	Обидві	Російська	Захід	Центр	Південь	Схід	18-35	36-50	51+	Українська	Обидві	Російська	Захід	Центр	Південь	Схід	18-35	36-50	51+	Українська	Обидві	Російська	
Свято, яке є пережитком минулого	44	35	35	26	54	38	24	37	40	24	44	36	39	51	24	31	44	28	34	57	22	13	11	6	10	13	16	18	12	5	
Свято, яке має символізм значимий для мене особисто	19	36	39	51	24	31	44	28	34	57	7	10	8	9	7	11	8	9	8	8	8	6	7	8	5	8	8	8	8	6	6
Звичайним днем	22	13	11	6	10	13	16	18	12	5	7	10	8	9	7	11	8	9	8	8	8	6	7	8	5	8	8	8	8	6	6
Просто вихідним днем	7	10	8	9	7	11	8	9	8	8	8	6	7	8	5	8	8	8	6	6	8	6	7	8	5	8	8	8	8	6	6
Важко відповісти	8	6	7	8	5	8	8	8	6	6	8	6	7	8	5	8	8	8	6	6	8	6	7	8	5	8	8	8	8	6	6

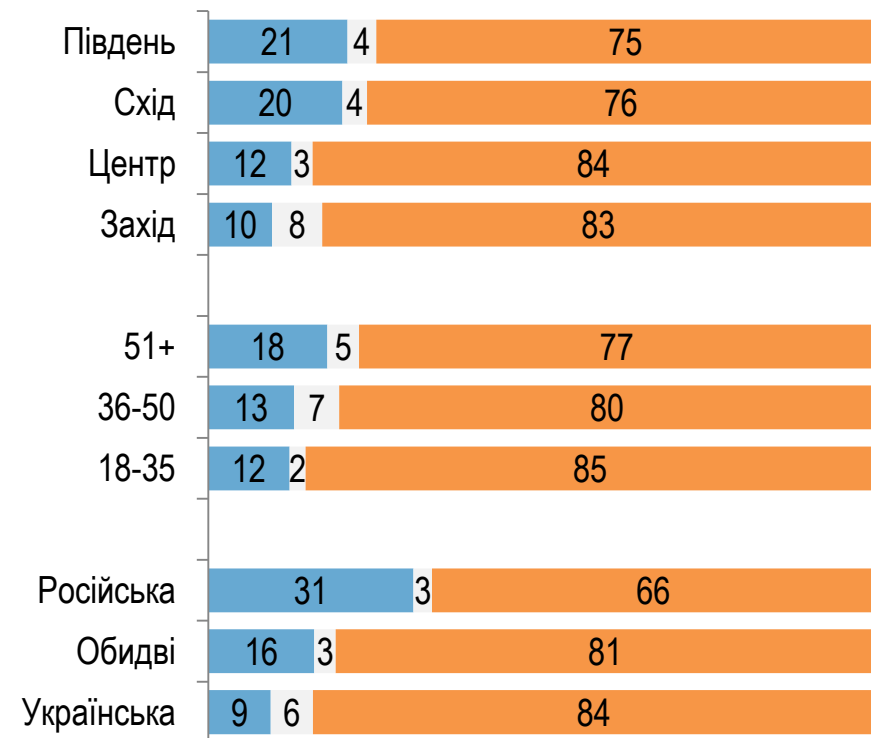
27 квітня, 2022

На Вашу думку, 9 травня має відзначатися більше як День Перемоги чи більше як День пам'яті жертв Другої світової війни?

Регіони. Вік. Мова вдома

27 квітня, 2022

РЕЙТИНГ

Історична пам'ять про Другу світову

Резюме

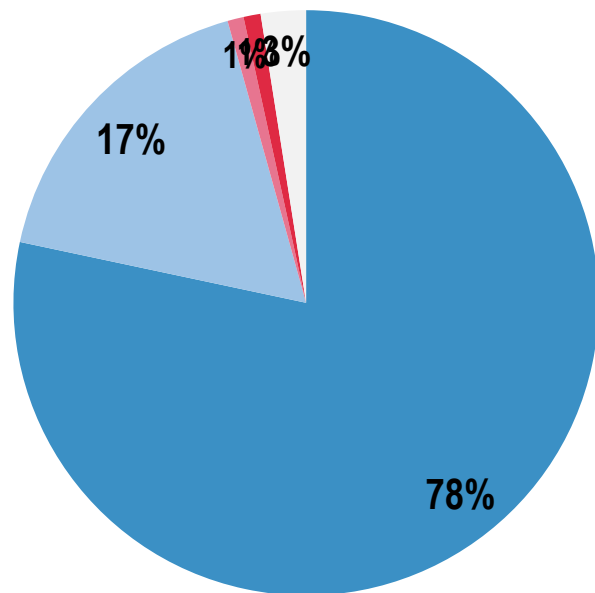
- Попри зміну ставлення до символізму Дня Перемоги, **українці високо (78%) оцінюють внесок українського народу у перемогу над фашизмом**, а 67% переконані, що саме Україна внесла найбільший вклад в перемогу над Німеччиною у Другій світовій війні. Про росію такої думки 23%, Білорусь – 24%, інші країни СРСР – 21%. Щодо союзників: про найбільший вклад США говорять 30% українців, Великою Британією – 27%.
- Відбулося зміщення акценту боротьби українського народу під час війни з **прорадянського на проукраїнський**. Якщо у 2008 році 74% опитаних вважали, що українські солдати та офіцери у складі радянської армії воювали за радянську батьківщину, 13% – за звільнення України і лише 3% – за звільнення Європи, то у 2022 році тих, хто вважає, що українці воювали за свою землю стало 44%, за радянську батьківщину – 39%, за звільнення Європи – 7%. Як і у 2008 році лише 3% вважають, що вони воювали за Сталіна.
- Цікаво, що оцінюючи сучасну україно-російську війну три чверті респондентів вважають, що українські солдати та офіцери захищають сьогодні як народ України, так і народи Європи, і лише 22% – що тільки народ України.
- Українці позитивно ставляться до воїнів, які в різний час і у різних арміях захищали рідну землю від ворогів. Абсолютна більшість (96%) позитивно ставляться до воїнів сучасної української армії. Також у суспільстві домінує позитивне ставлення до воїнів радянської армії, які воювали з фашизмом (85%) та воїнів УПА (71%). І якщо в оцінках радянських воїнів, та воїнів УПА залишаються регіональні відмінності, то щодо сучасних воїнів української армії спостерігається повний регіональний чи віковий консенсус.

- Суттєво зросла підтримка визнання ОУН-УПА учасниками боротьби за державну Незалежність України: 81% підтримують, лише 10% – проти. З 2010 року показник підтримки зріс у 4 рази, з 2015 – вдвічі.
- **Богдан Хмельницький та Михайло Грушевський – українські історичні постаті, котрі однозначно позитивно (понад 90%) сприймаються в суспільстві**. За останні роки спостерігалася позитивна динаміка у ставленні до українських історичних постатей, навколо котрих ще десятиліття тому точилися гострі дискусії у суспільстві. Зокрема поступово покращувалося відношення до Івана Мазепи (у 2012 – 44%, у 2022 – 76%), Симона Петлюри (у 2012 – 26%, у 2022 – 49%) та Степана Бандери (у 2012 – 22%, у 2022 – 74%). Важливо, що позитивне ставлення до ідеолога українського націоналізму переважає сьогодні і в південно-східних регіонах, та серед тих, хто в побуті спілкується виключно російською мовою.
- Натомість до радянських керівників ставлення в останнє десятиліття було переважно негативним, і особливо різко погіршало у 2022 році. **За останні 5-8 років ставлення до Леніна погіршилося вдвічі, до Сталіна – втричі**. Сьогодні лише 13% позитивно ставляться до В.Леніна та 7% – до Й.Сталіна.

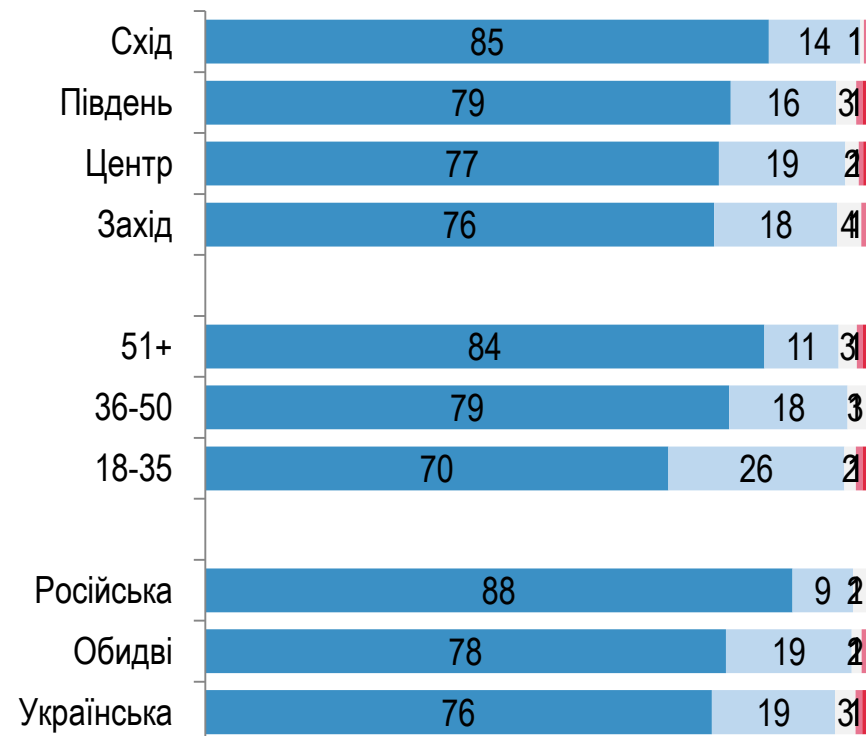
Як Ви оцінюєте вклад українського народу у перемогу над фашизмом у Другій світовій війні?

РЕЙТИНГ

- Дуже значний
- Скоріше значний
- Скоріше незначний
- Зовсім незначний
- Важко відповісти

Регіони. Вік. Мова вдома

27 квітня, 2022

Які країни внесли найбільший вклад в перемогу над фашизмом у Другій світовій війні?

РЕЙТИНГ

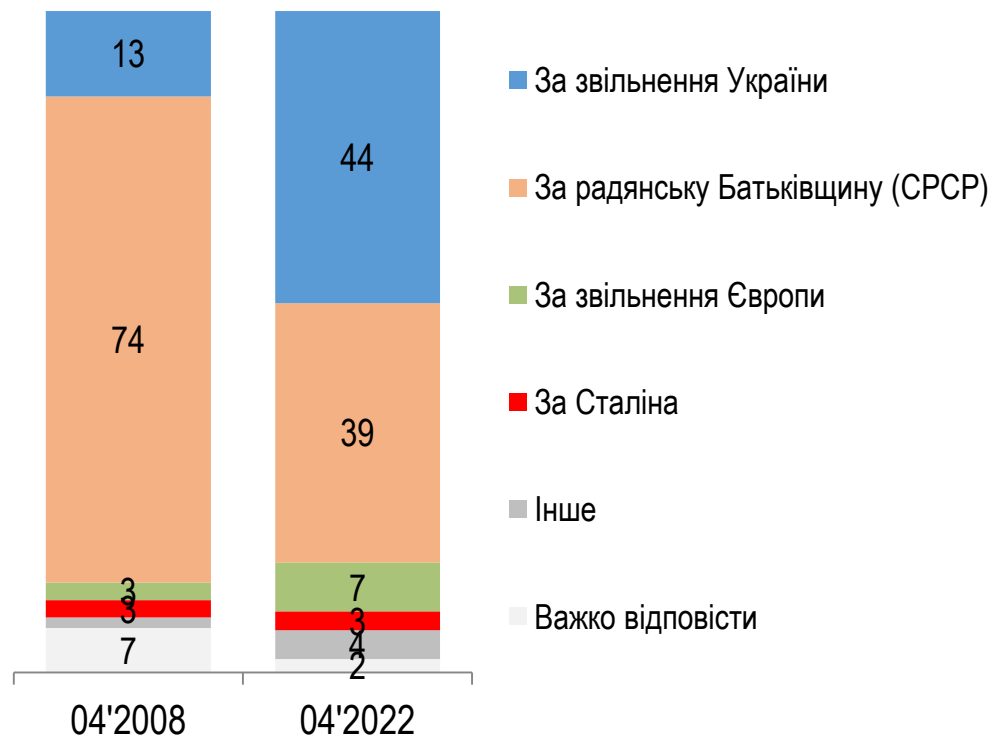
До трьох відповідей

РЕГІОНИ. ВІК. МОВА ВДОМА	Захід	Центр	Південь	Схід	18-35	36-50	51+	Українська	Обидві	Російська
Україна	68	69	65	63	65	71	66	68	70	61
Білорусь	20	25	29	19	17	23	30	21	27	29
Росія	13	23	26	36	21	23	23	14	28	38
Інші країни СРСР	15	23	24	25	27	24	16	19	24	26
США	36	25	32	29	30	31	30	30	30	31
Велика Британія	30	27	25	24	31	29	23	27	27	26
Китай		1	1	1	1	1	1	1		1
Інше	6	6	9	11	7	6	9	5	7	15
Важко відповісти	9	9	7	8	9	8	8	9	9	5

За що, на Ваш погляд, воювали українські солдати та офіцери у складі радянської армії у 1941-1945 роках?

РЕЙТИНГ

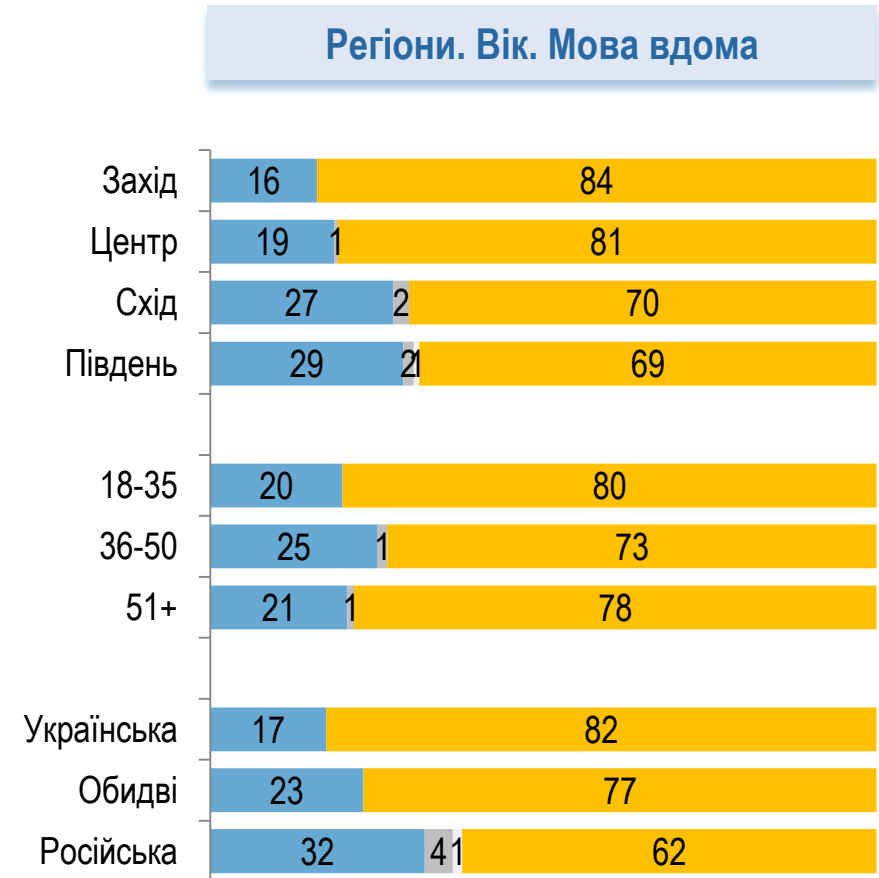
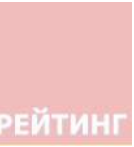
РЕГІОНИ. ВІК.
МОВА ВДОМА

	Захід	Центр	Південь	Схід	18-35	36-50	51+	Українська	Обидві	Російська
За звільнення України	60	39	34	44	46	51	38	49	40	36
За радянську Батьківщину (СРСР)	24	43	49	41	31	35	47	34	42	50
За звільнення Європи	7	8	7	7	12	6	5	9	6	8
За Сталіна	2	3	3	5	3	2	4	2	4	4
Інше	5	4	5	3	5	4	5	4	6	1
Важко відповісти	2	3	2		3	2	1	2	2	1

27 квітня, 2022

Кого сьогодні захищають українські солдати та офіцери у війні проти росії?

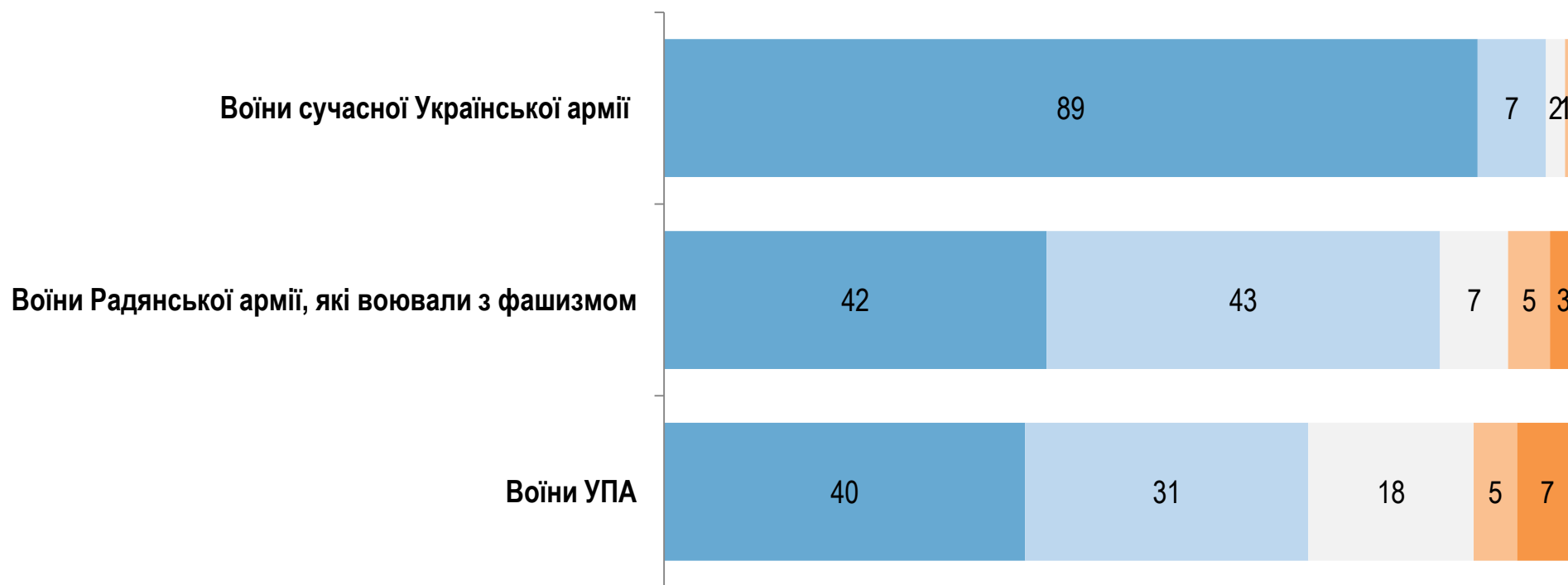

РЕЙТИНГ

Ставлення до захисників України

Як ви ставитеся до таких воїнів?

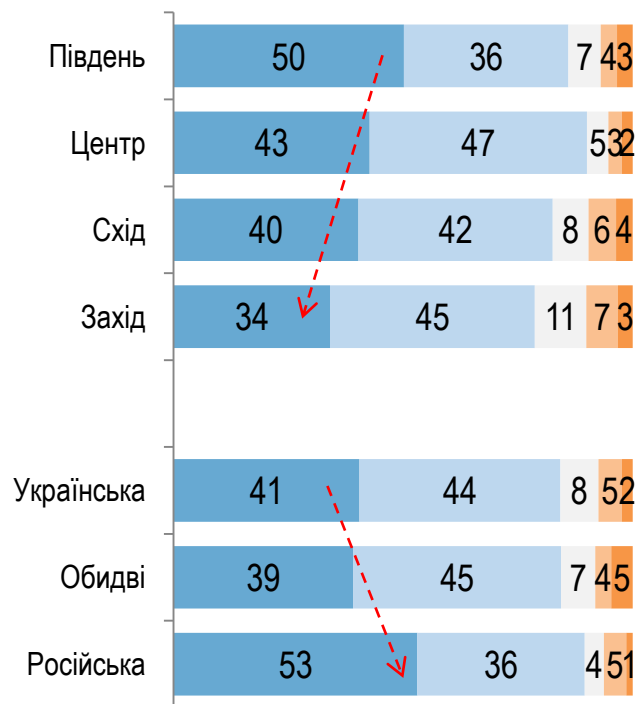
■ Однозначно позитивно ■ Скоріше позитивно ■ Важко відповісти ■ Скоріше негативно ■ Однозначно негативно

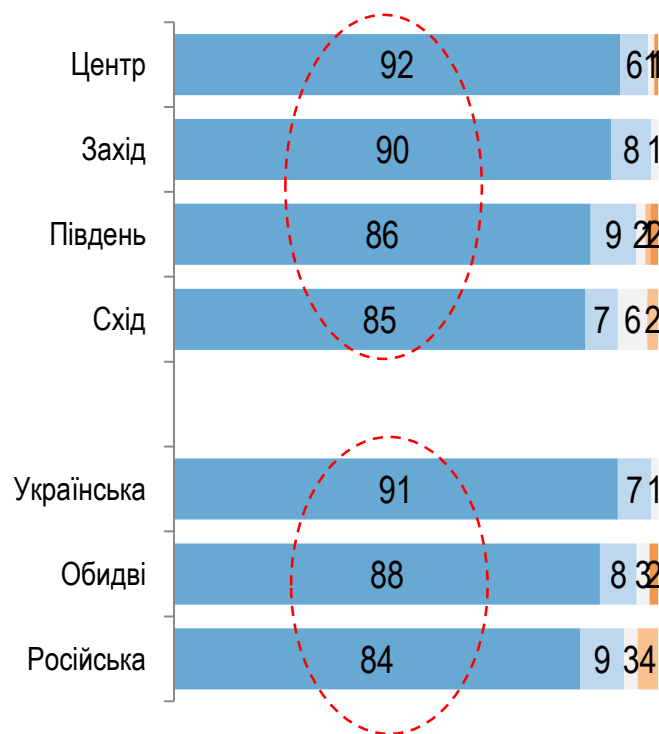
Як ви ставитеся до таких воїнів?

■ Однозначно позитивно ■ Скоріше позитивно ■ Важко відповісти ■ Скоріше негативно ■ Однозначно негативно

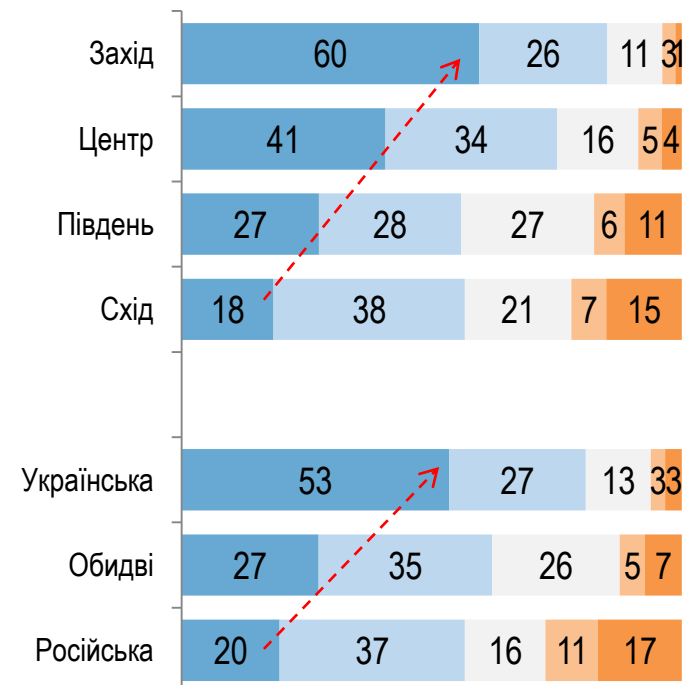
Воїни Радянської армії, які воювали з фашизмом

Воїни сучасної Української армії

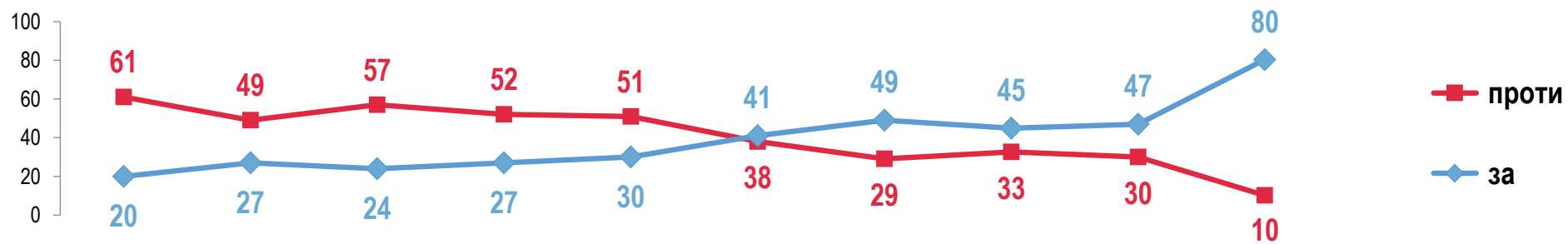
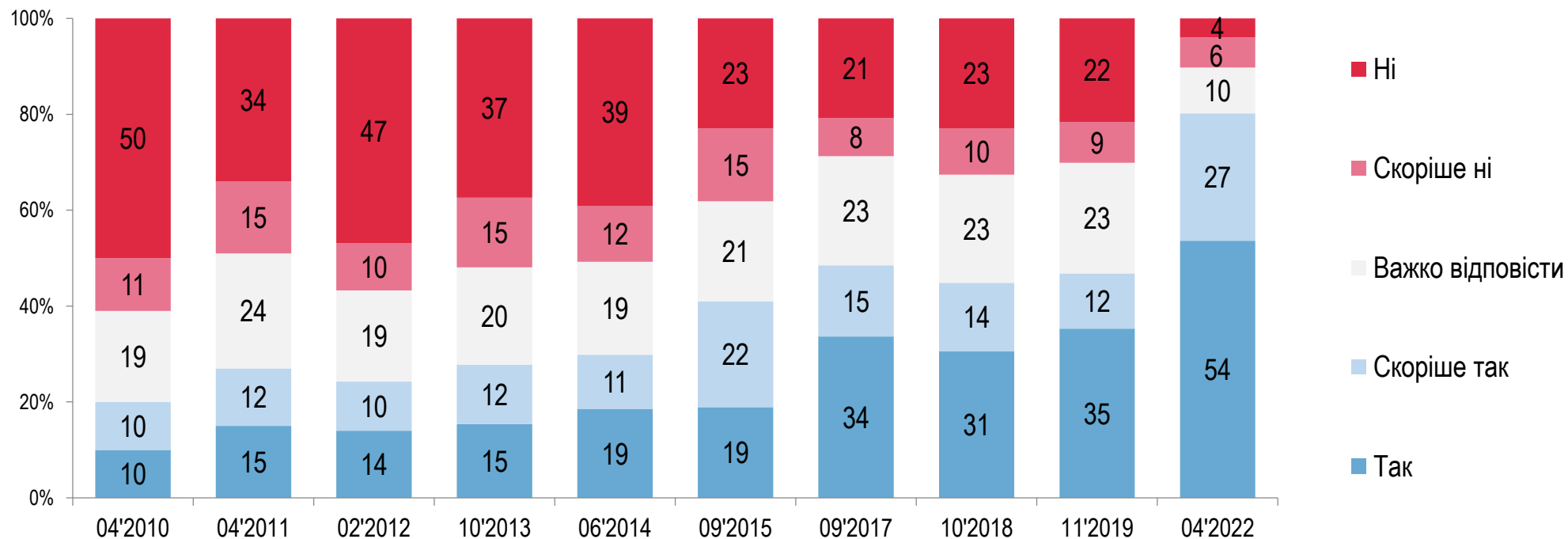
Воїни УПА

27 квітня, 2022

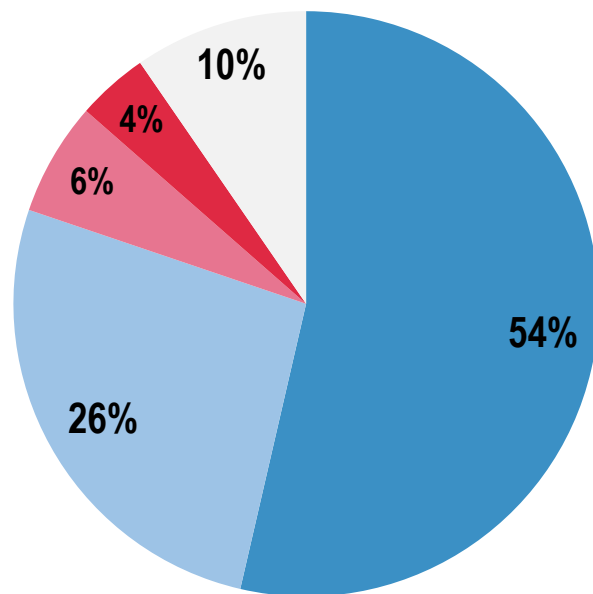
Чи підтримуєте Ви визнання ОУН-УПА учасниками боротьби за державну Незалежність України?

РЕЙТИНГ

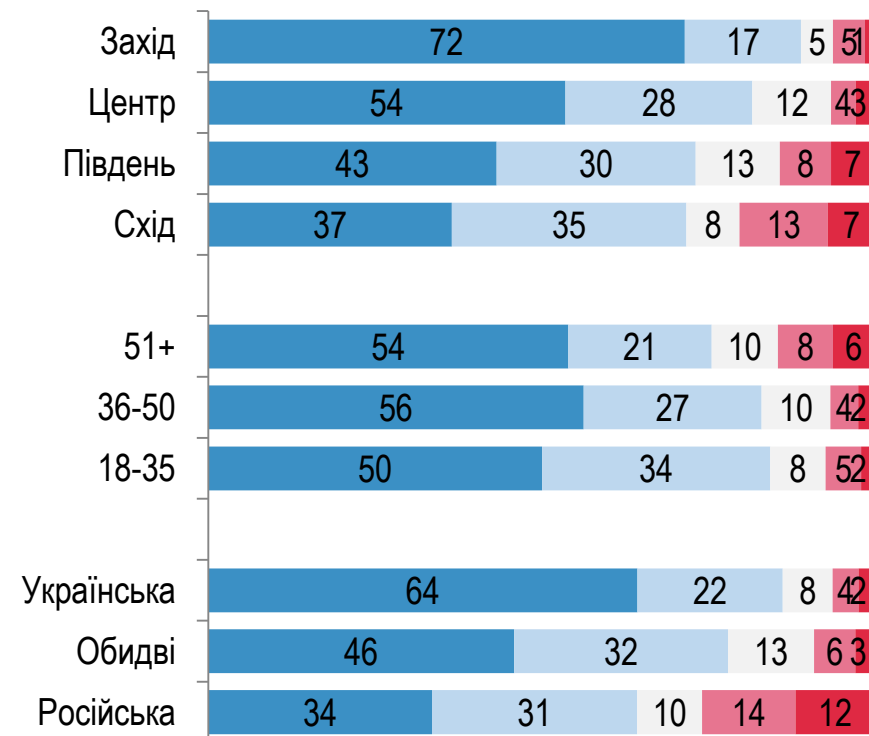
Чи підтримуєте Ви визнання ОУН-УПА учасниками боротьби за державну Незалежність України?

РЕЙТИНГ

- Однозначно так
- Скоріше так
- Скоріше ні
- Однозначно ні
- Важко відповісти

Регіони. Вік. Мова вдома

27 квітня, 2022

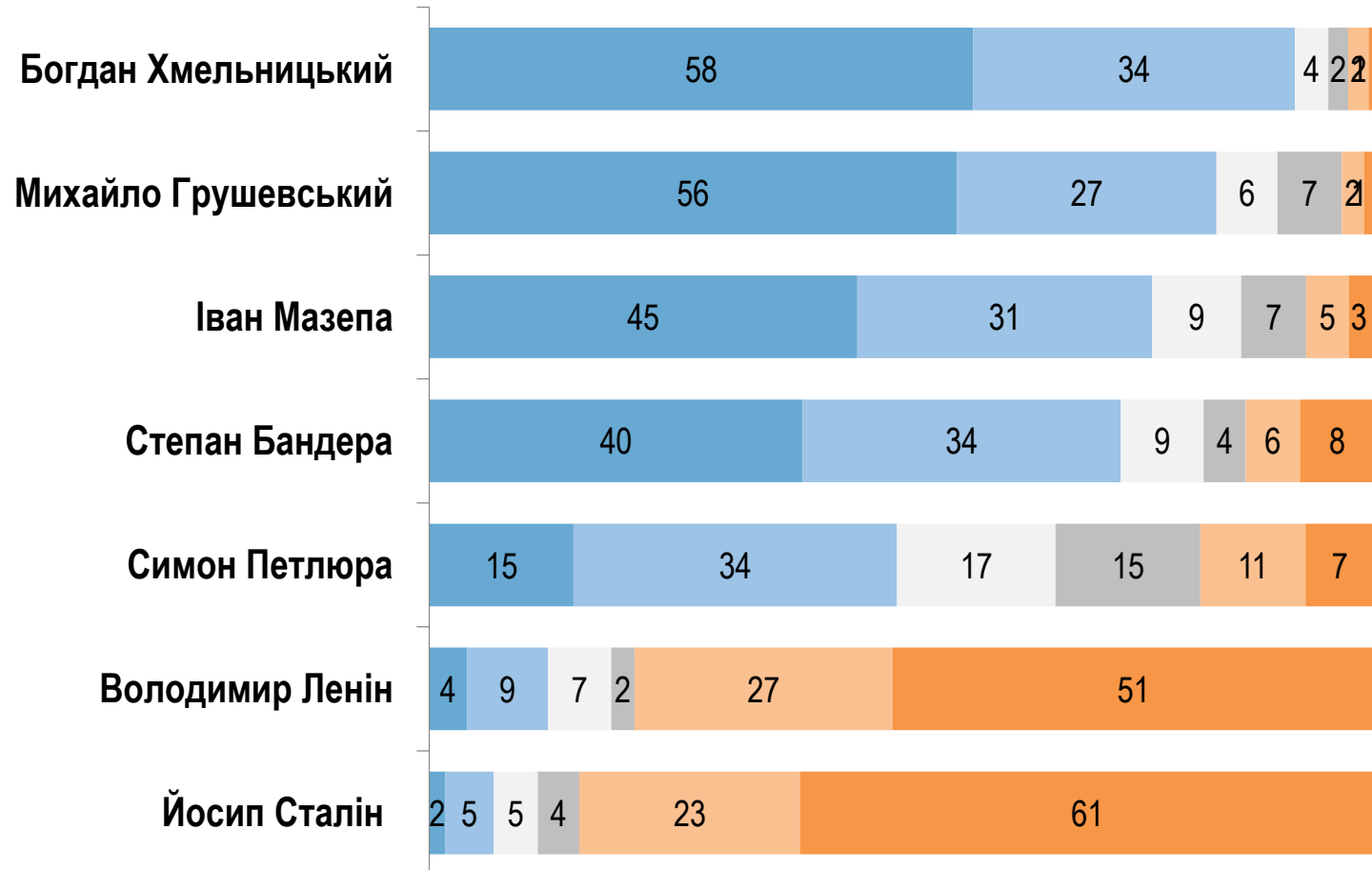

РЕЙТИНГ

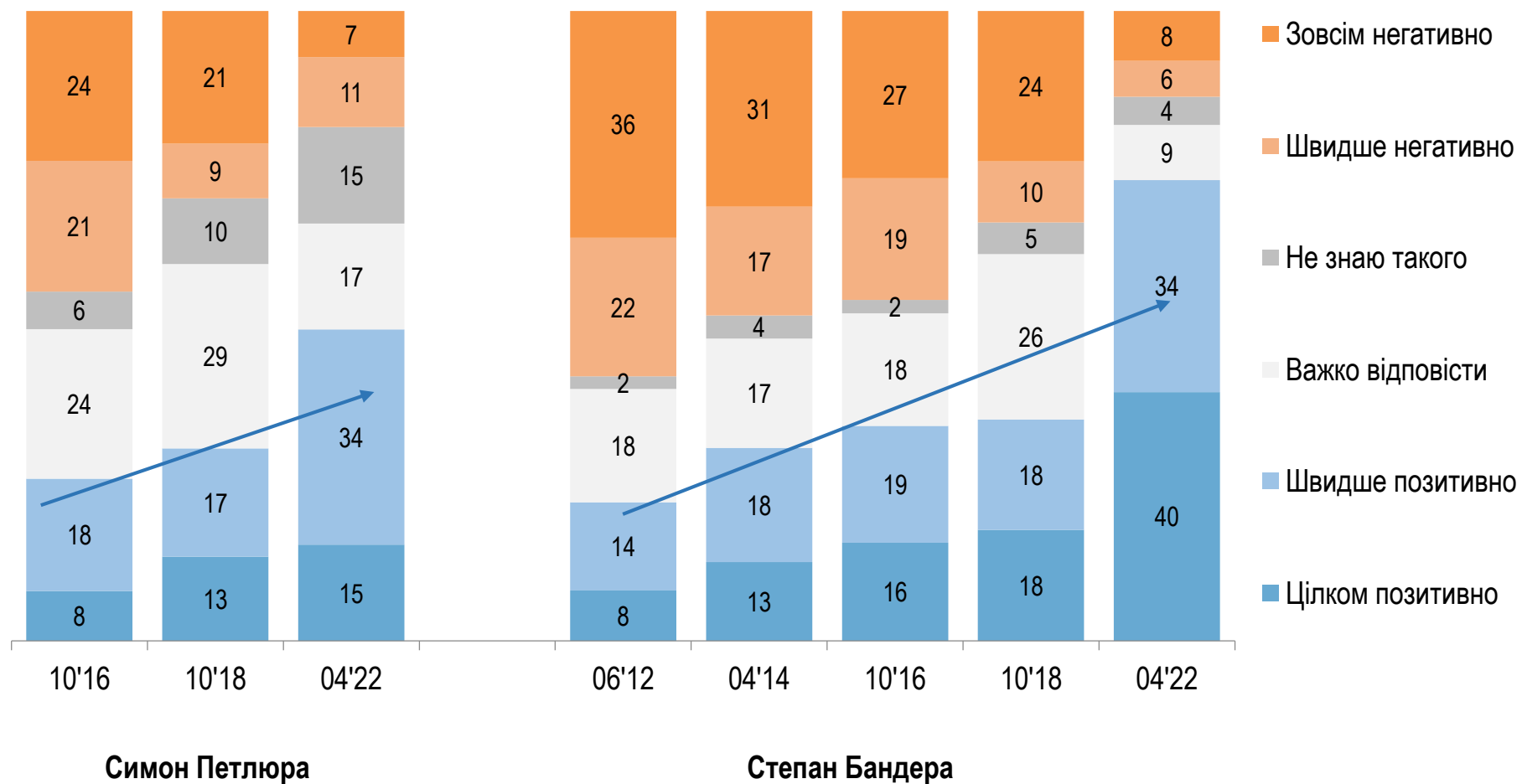
Ставлення до історичних постатей

Як Ви ставитесь до таких історичних постатей?

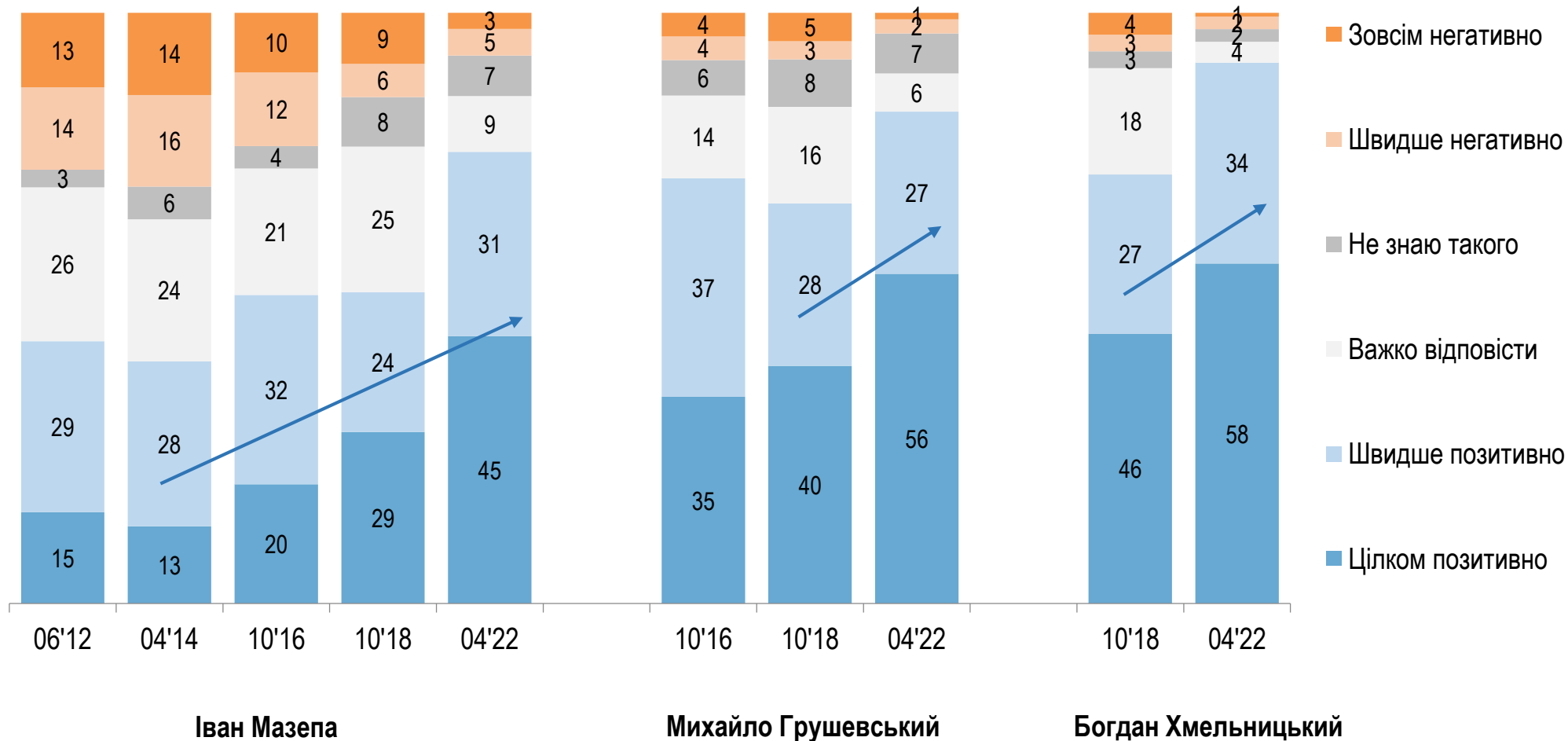
■ Повністю позитивно ■ Скоріше позитивно ■ Важко відповісти ■ Не знаю такого ■ Скоріше негативно ■ Зовсім негативно

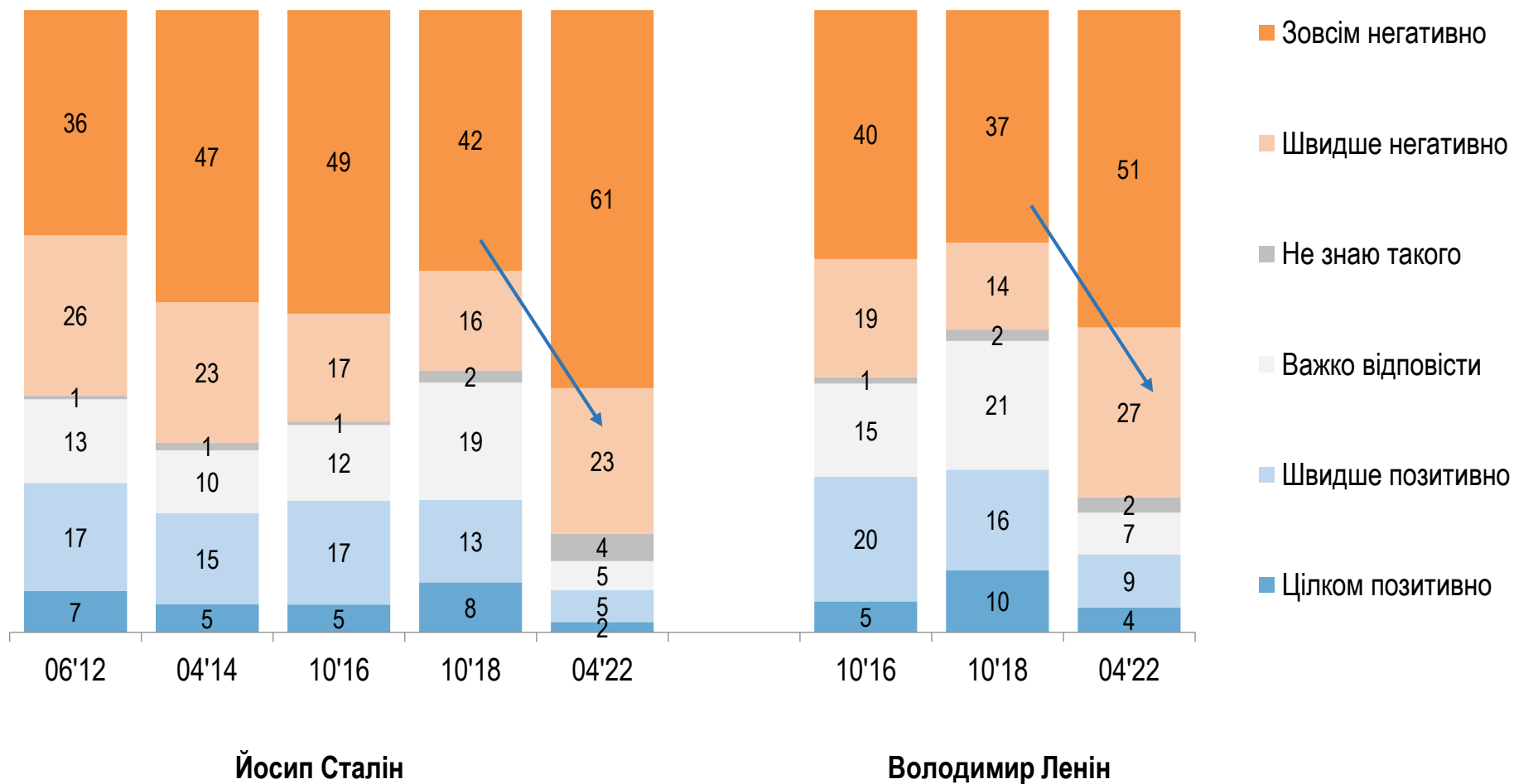
Динаміка ставлення до історичних постатей

Динаміка ставлення до історичних постатей

Динаміка ставлення до історичних постатей

Динаміка ставлення до історичних постатей

Сума відповідей «цілком позитивне» та «скоріше позитивне»

<i>РЕГІОНИ. ВІК. НОСТАЛЬГІЯ ЗА СРСР. МОВА ВДОМА</i>	Захід	Центр	Південь	Схід	18-35	36-50	51+	Жалкують за СРСР	Не жалкують	Українська	Обидві	Російська
Богдан Хмельницький	92	92	91	92	93	94	88	91	92	92	91	92
Михайло Грушевський	85	87	77	81	84	86	81	62	86	87	82	74
Іван Мазепа	83	81	67	69	83	83	68	37	82	81	78	62
Степан Бандера	89	78	54	65	81	76	66	30	80	82	70	51
Симон Петлюра	62	52	33	48	60	49	43	15	54	55	47	36
Володимир Ленін	4	12	22	13	9	10	17	45	9	10	14	15
Йосип Сталін		8	11	8	5	4	10	21	5	6	7	13

Демонтаж символів тоталітаризму

Резюме

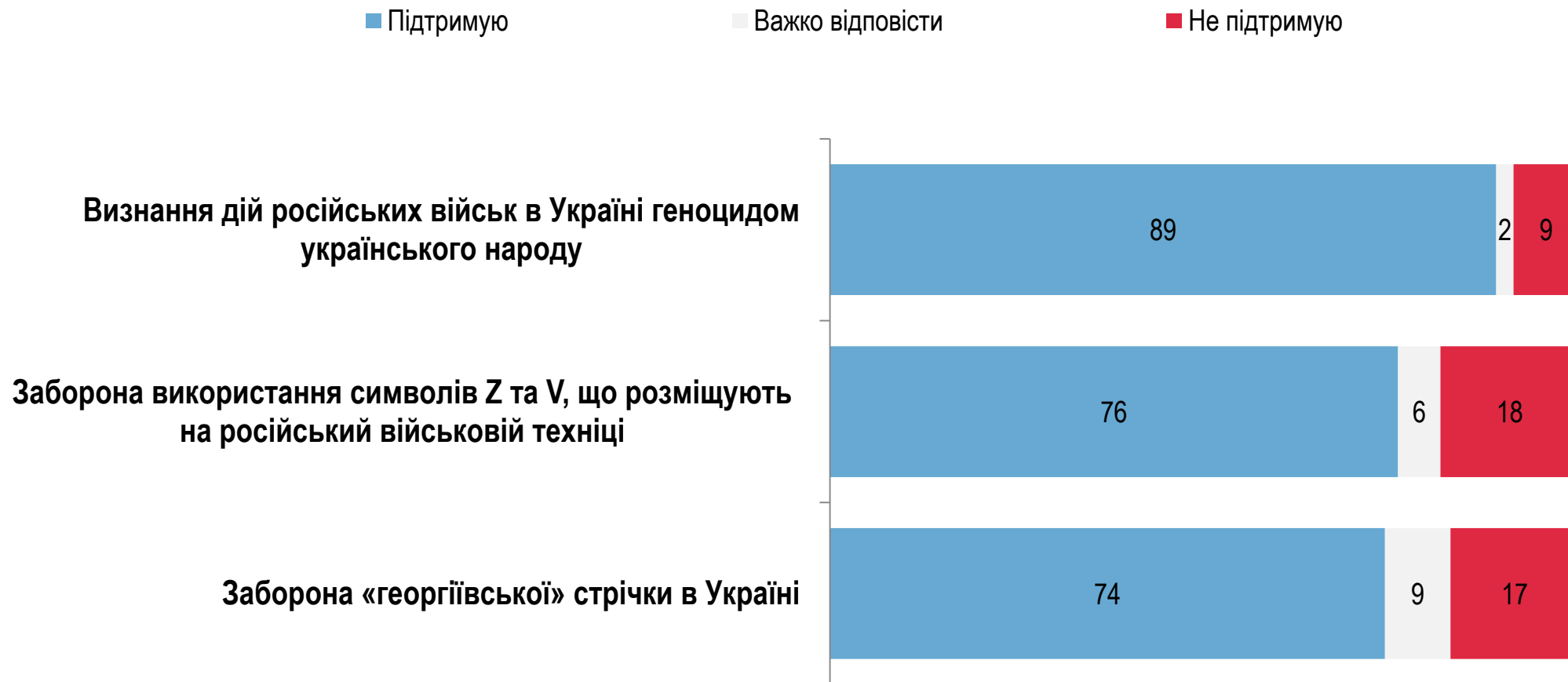
РЕЙТИНГ

- **Абсолютна більшість (89%) опитаних підтримують визнання дій російських військ в Україні геноцидом українського народу.** 76% – за заборону використання символів Z та V, що використовуються на російській військовій техніці, 74% – за заборону «георгіївської» стрічки в Україні, характерно, що за 5 останніх років підтримка останньої ініціативи зросла з 45 до 74%.
- Понад 65% підтримують перейменування вулиць в Україні, що містять російські, або ж радянські назви. 71% – за демонтаж пам'ятників, які пов'язані з росією. 62% – за заборону на радіо та телебаченні музичної продукції з росії.

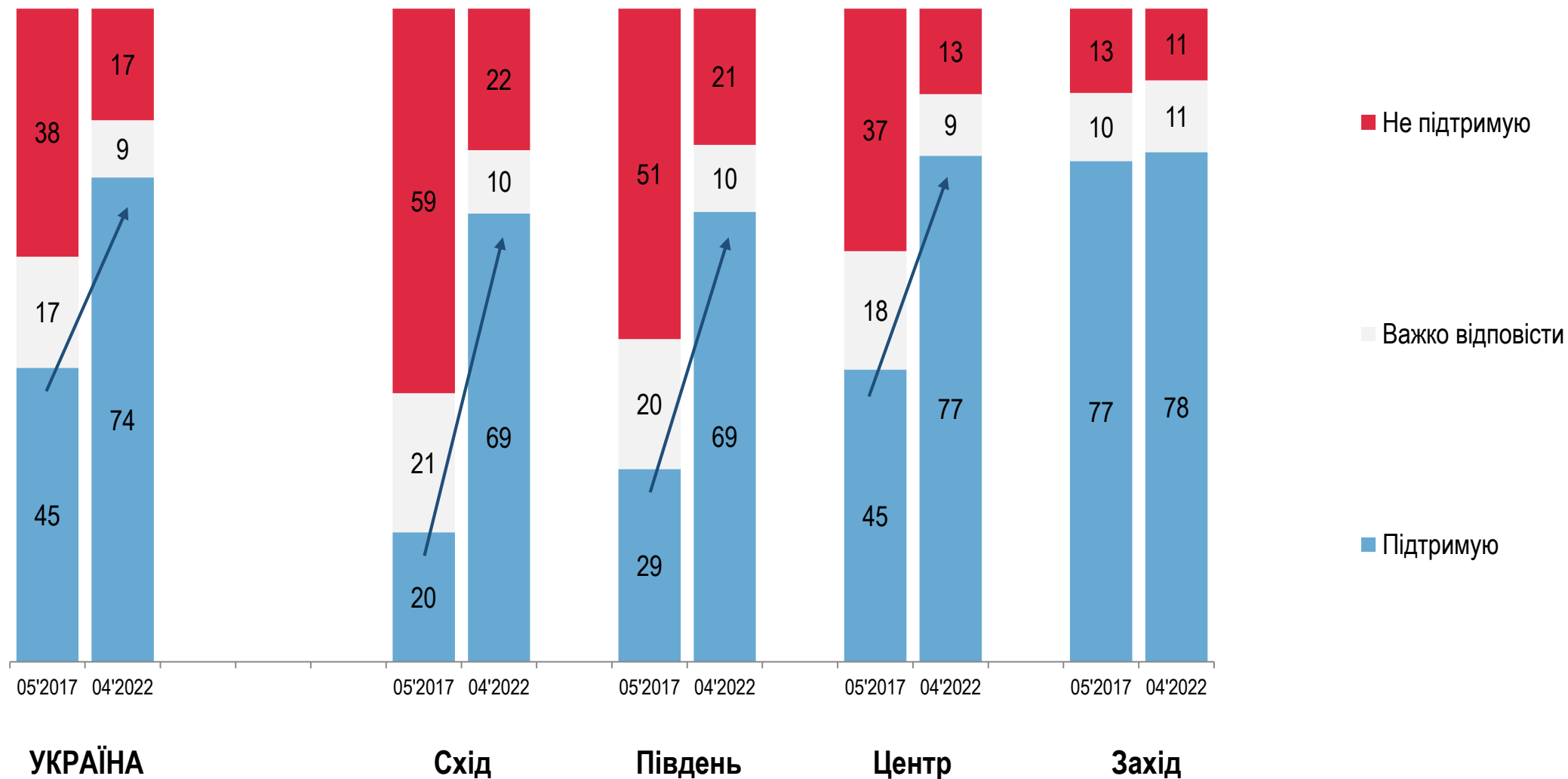
- Водночас суперечливо сприймається ініціатива щодо вилучення зі шкільної програми творів російської літератури (підтримують – 35%, не підтримують – 30%, нейтрально ставляться – 31%). А щодо демонтажу пам'ятників, пов'язаних з історією Другої світової війни відносна більшість виступає проти (40%). Підтримують цю ініціативу – 19%, нейтрально ставляться до неї – 36%.
- **Диктатура (41%) та фашизм (37%) – основні характеристики, якими описують українці сучасний політичний режим в росії.** Ще 10% характеризують російський режим як **нацизм**.

Як Ви ставитесь до таких ініціатив?

Динаміка ставлення до заборони «георгіївської» стрічки в Україні

27 квітня, 2022

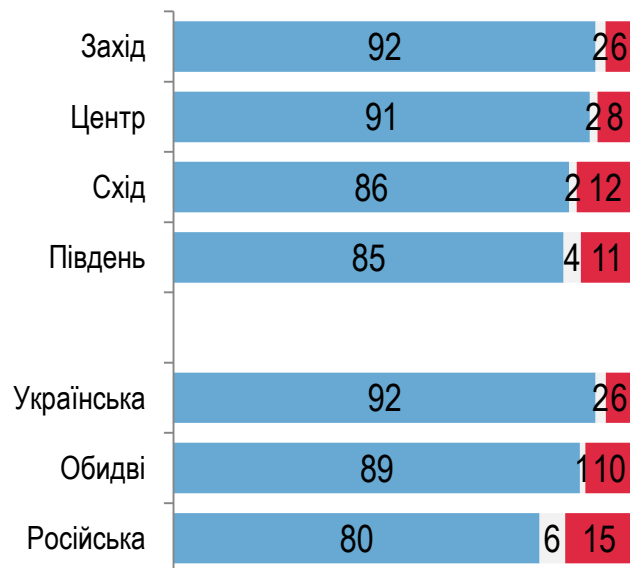
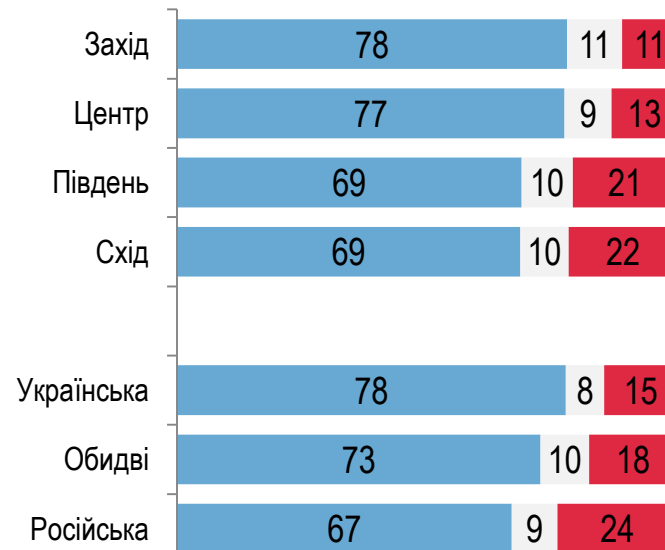
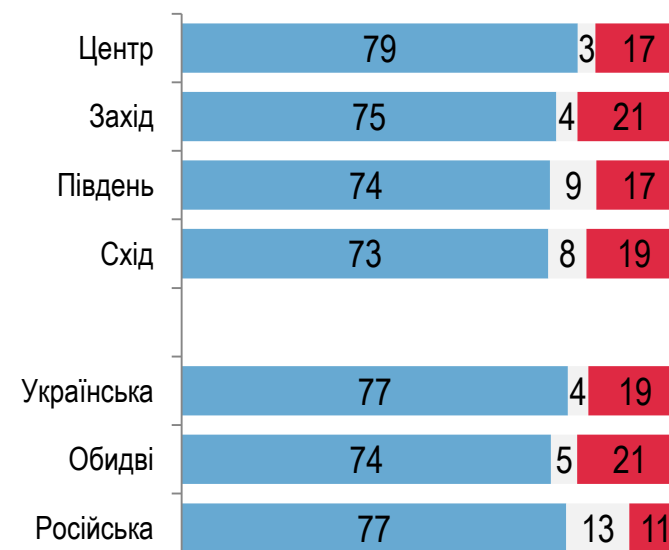

Як Ви ставитесь до таких ініціатив?

■ Підтримую

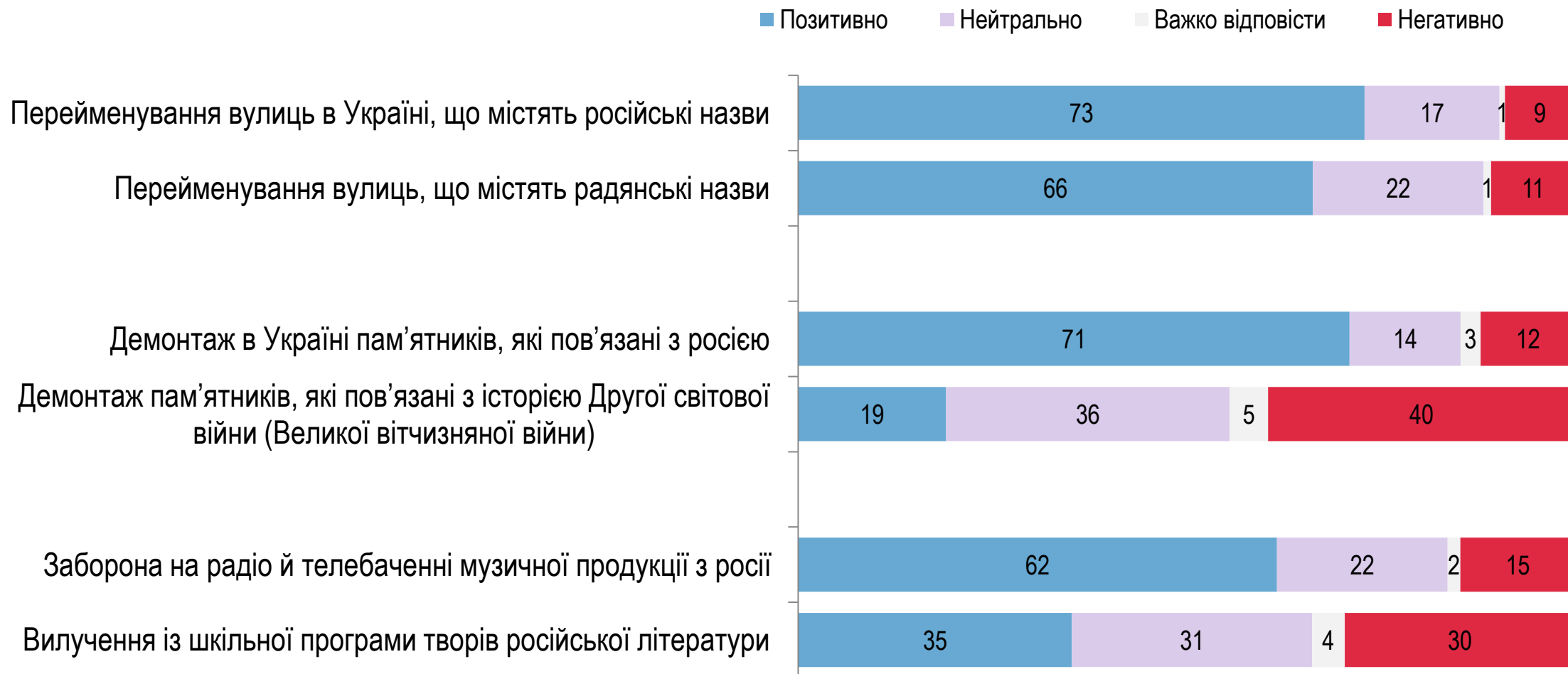
■ Важко відповісти

■ Не підтримую

Визнання дій російських військ
в Україні геноцидомЗаборона «георгіївської» стрічки
в УкраїніЗаборона використання
символів Z та V

Як Ви ставитесь до таких ідей?

РЕЙТИНГ

27 квітня, 2022

Як Ви ставитесь до таких ідей?

Відповіді «позитивно»

РЕГІОНИ. ВІК. МОВА ВДОМА	Захід	Центр	Південь	Схід	18-35	36-50	51+	Українська	Обидві	Російська
перейменування вулиць в Україні, що містять російські назви	86	75	62	63	72	74	73	84	66	53
перейменування вулиць, що містять радянські назви	80	65	58	56	63	72	64	73	62	54
демонтаж в Україні пам'ятників, які пов'язані з росією	82	73	62	61	75	74	67	78	68	56
демонтаж пам'ятників, які пов'язані з історією Другої світової війни (Великої вітчизняної війни)	32	16	14	10	16	19	21	25	12	13
заборона на радіо й телебаченні музичної продукції з росії	77	62	51	49	64	63	59	73	53	44
вилучення із шкільної програми творів російської літератури	50	32	30	23	34	36	35	47	24	21

Який термін найкраще характеризує сьогоднішній політичний режим в росії?

РЕЙТИНГ

Одна відповідь

РЕГІОНИ. ВІК. МОВА ВДОМА	РЕГІОНИ				ВІК.			МОВА ВДОМА		
	Захід	Центр	Південь	Схід	18-35	36-50	51+	Українська	Обидві	Російська
Диктатура	42	38	47	37	49	42	36	41	39	47
Фашизм	40	39	33	34	35	40	37	39	37	32
Нацизм	7	12	8	13	6	10	12	9	12	8
Монархія	3	2	2	2	3	2	3	2	2	3
Демократія	2	1	3	3	2	2	2	1	2	5
Анархія		1	1	1		1	1		1	1
Інше	3	2	1	5	3	1	3	1	5	
Важко відповісти	4	5	4	5	3	3	7	5	4	5

РЕЙТИНГ

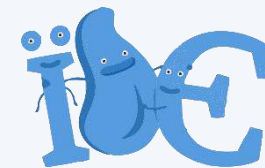
Ставлення до національностей

Резюме

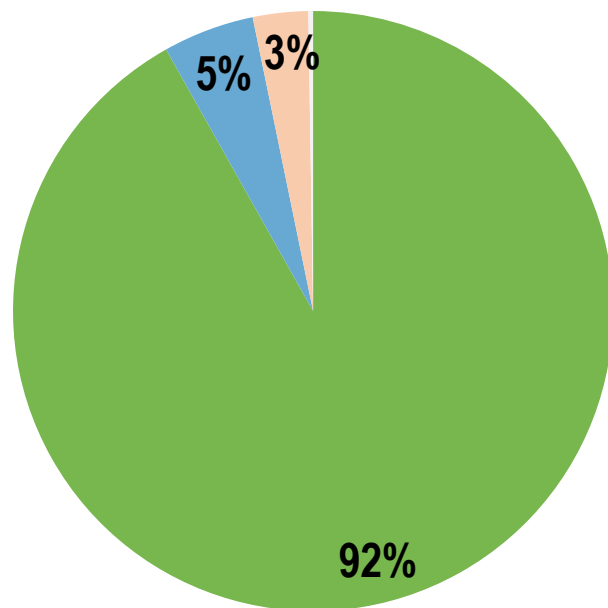
РЕЙТИНГ

- **Сьогодні 92% опитаних вважають себе українцями за національністю. 5% – росіянами, 3% – відносять себе до інших етносів.** Цікаво, що з 2008 по 2014 роки спостерігався сталий національний розподіл: біля 83% вважали себе українцями, біля 15% – росіянами. Після окупації Криму та частини Донбасу у 2014 кількість респондентів, котрі ідентифікували себе як росіяни зменшилася до 11%, а кількість українців зросла – до 87-88%. При цьому за останні вісім років кількість тих, хто вважав себе росіянами, поступово зменшувалася.
- **Дослідження ставлення до різноманітних етнічних та мовних груп, котрі проживають в Україні показали переважно позитивне, або ж позитивно-нейтральне ставлення респондентів до них.** Найкраще українці ставляться до україномовних (95% – позитивно) та російськомовних (57% – позитивно, 30% – нейтрально, 13% – негативно) українців. Позитивне ставлення переважає також і щодо євреїв (60%) та угорців (49%), що проживають на території нашої держави.
- **Вже під час війни погіршилося ставлення до росіян, які проживають в Україні, мешканців окупованого Криму та мешканців т.зв. ДНР/ЛНР.**
- **До мешканців окупованого Криму позитивно ставляться 41%, негативно – 14%, нейтрально – 40%. До росіян, які проживають в Україні позитивно ставляться 30%, негативно – 27%, нейтрально – 39%. До мешканців т.зв. ДНР/ЛНР позитивно ставляться 27%, негативно – 31%, нейтрально – 37%.**

- **До жителів Білорусі українців ставляться значно краще, ніж до жителів росії, хоча обидві категорії значно втратили в довірі за час війни.** До жителів Білорусі позитивно ставляться лише 22% (за рік показник погіршився втричі), негативно – 33%, нейтрально – 42%. Натомість до жителів росії переважає негативне ставлення – 69%. Позитивно ставляться до них 8% (за рік показник погіршився більш ніж втричі), нейтрально – 20%.
- **Таким чином, за останній рік змінилося ставлення з швидше позитивного на більш нейтральне до мешканців Білорусі, мешканців т.зв. ЛНР/ДНР та окупованого Криму. Натомість значно погіршилося ставлення до мешканців росії, натомість одночасно покращилося ставлення до російськомовних українців.**
- **Мовна самоідентифікація та мова в побуті – дві різні площини.** Можемо констатувати стає зменшення російськомовного сегменту українців: у 2012 таких респондентів було близько 40%, наприкінці 2021 – 26%, на початку війни – 18%, станом на кінець квітня – 15%. Натомість, «перетік» російськомовних відбувається у сегмент «двомовних» (з 15 до 33%). Кількість тих, хто постійно користується лише українською вдома зросла незначно з 44% до 51%.
- **Українську рідною мовою вважають 80% опитаних, російську – 16%, іншу мову – 3%.**

Хто Ви за національністю?

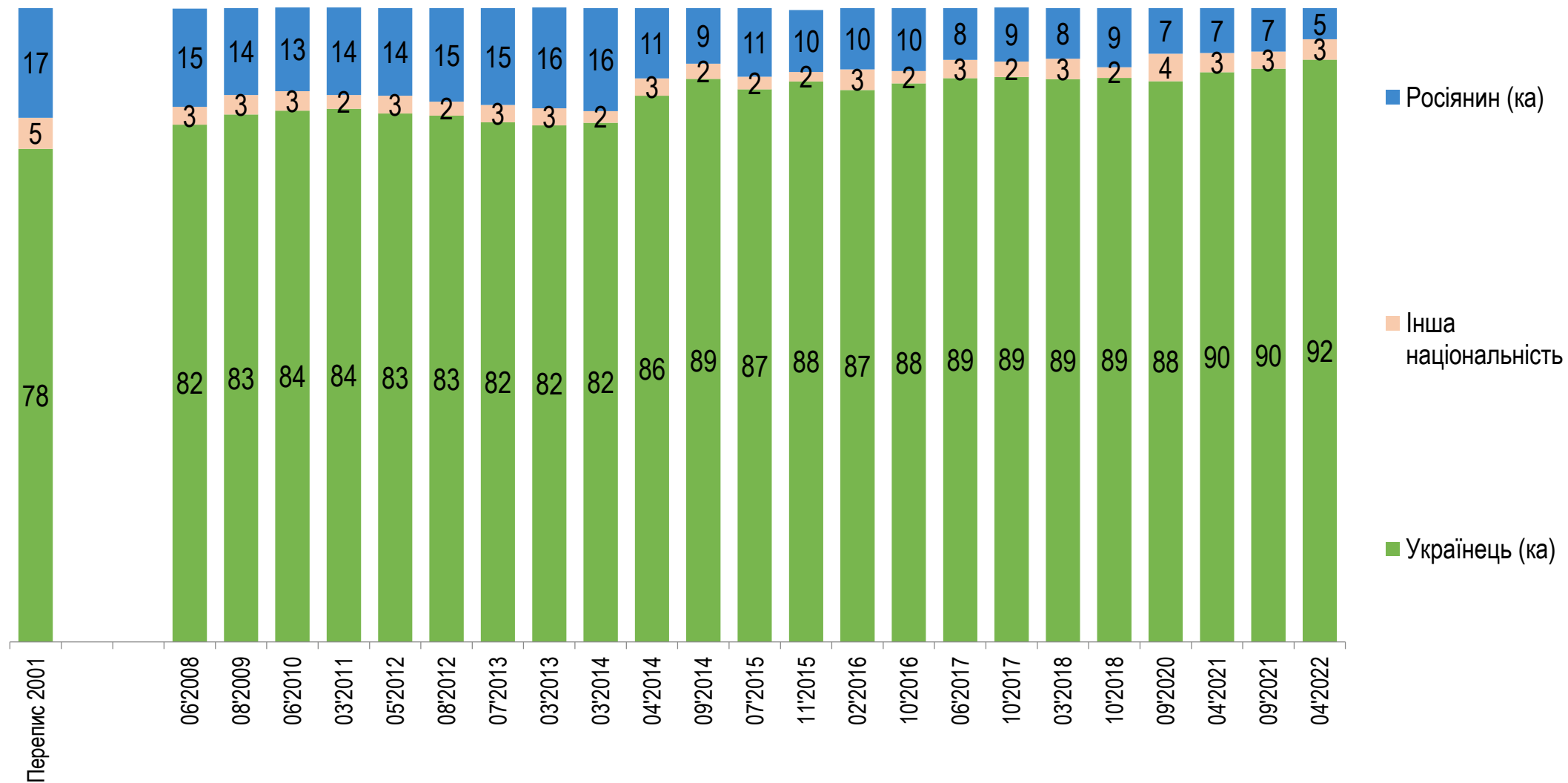

- Українець (ка)
- Росіянин (ка)
- Інша
- Немає відповіді

Регіони. Вік. Мова вдома

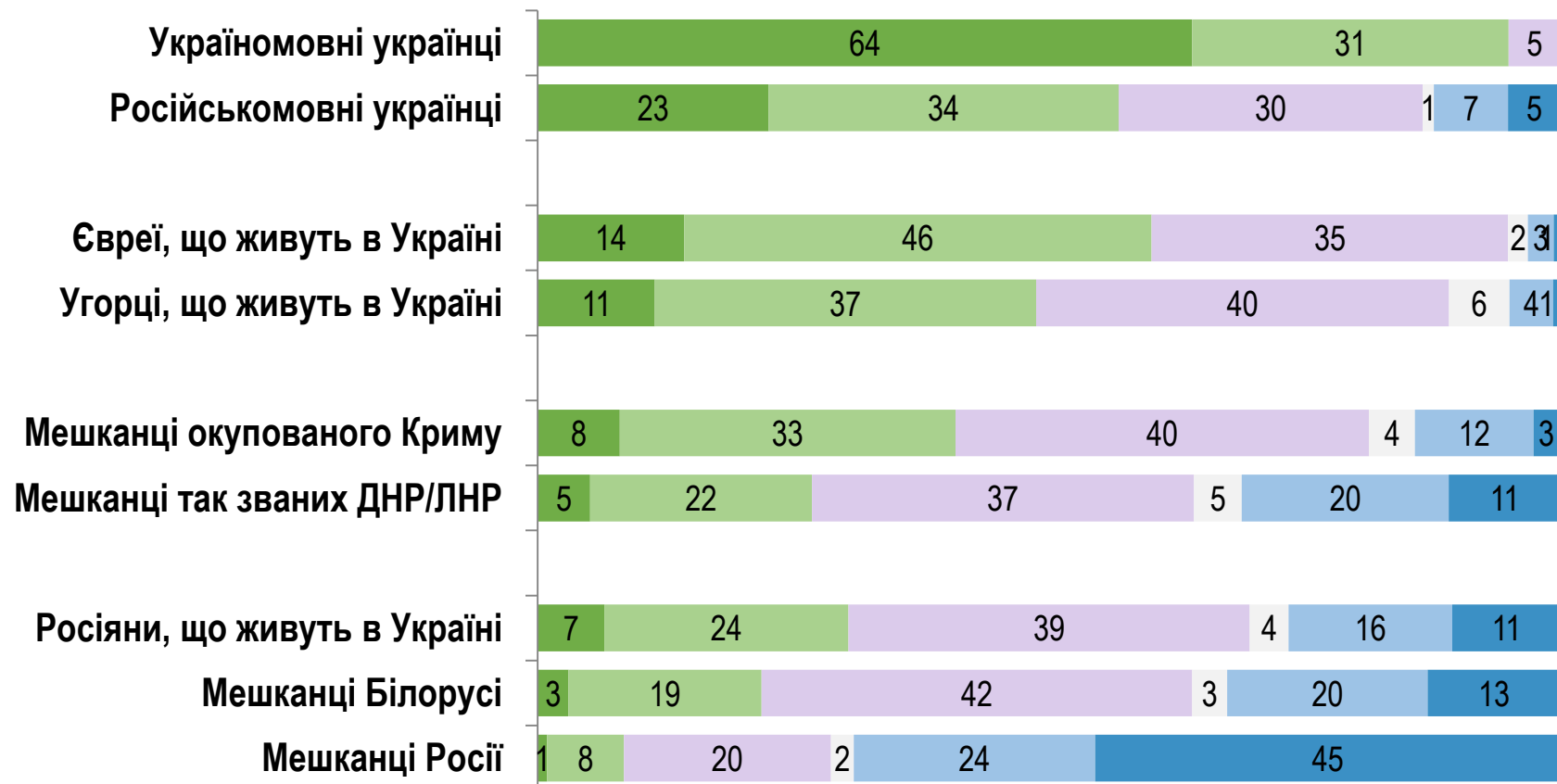

Хто Ви за національністю?

Як би Ви оцінили своє ставлення до таких груп людей?

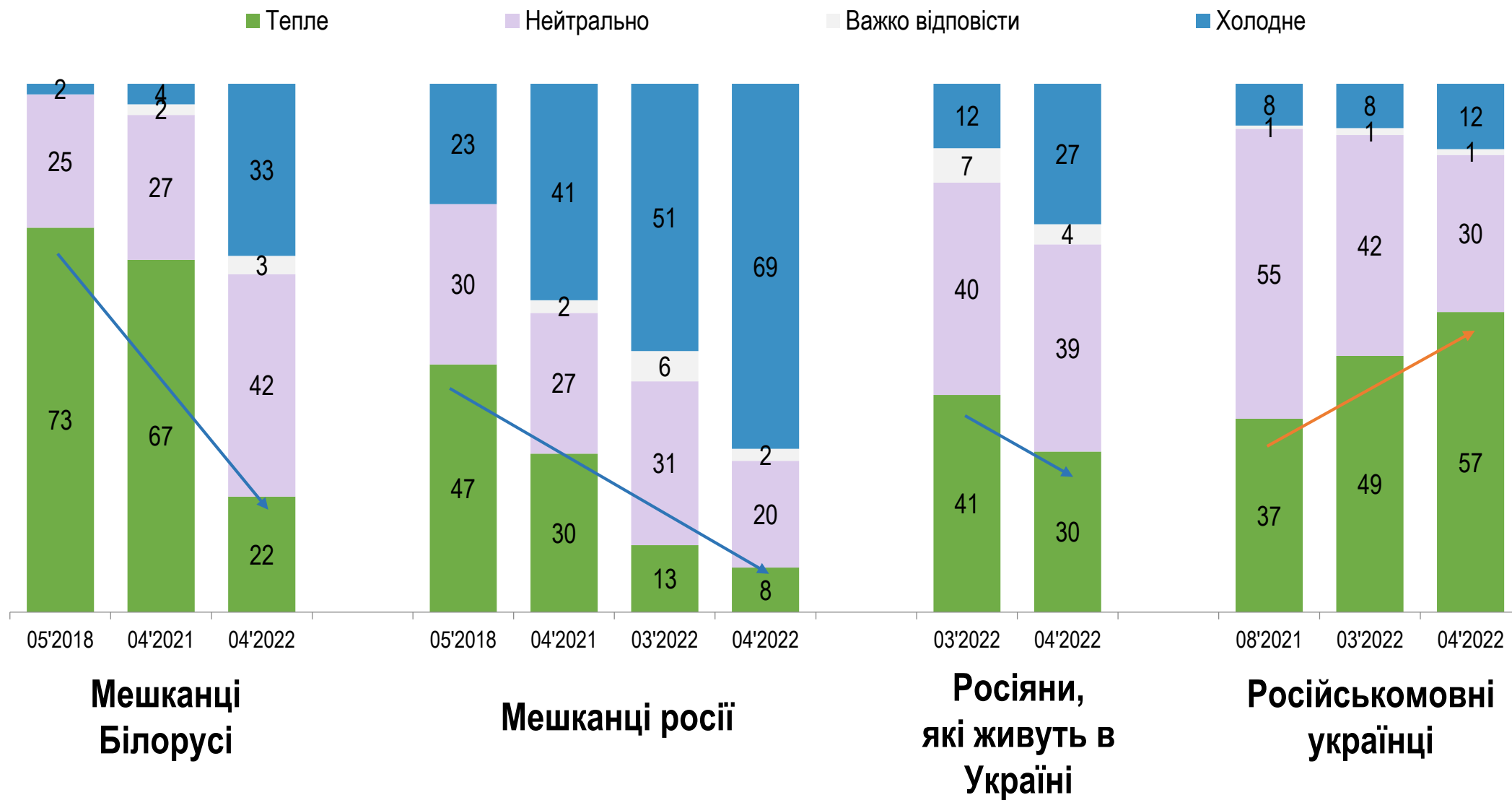
■ Дуже тепле
■ Тепле
■ Нейтральне
■ Важко відповісти
■ Холодне
■ Дуже холодне

27 квітня, 2022

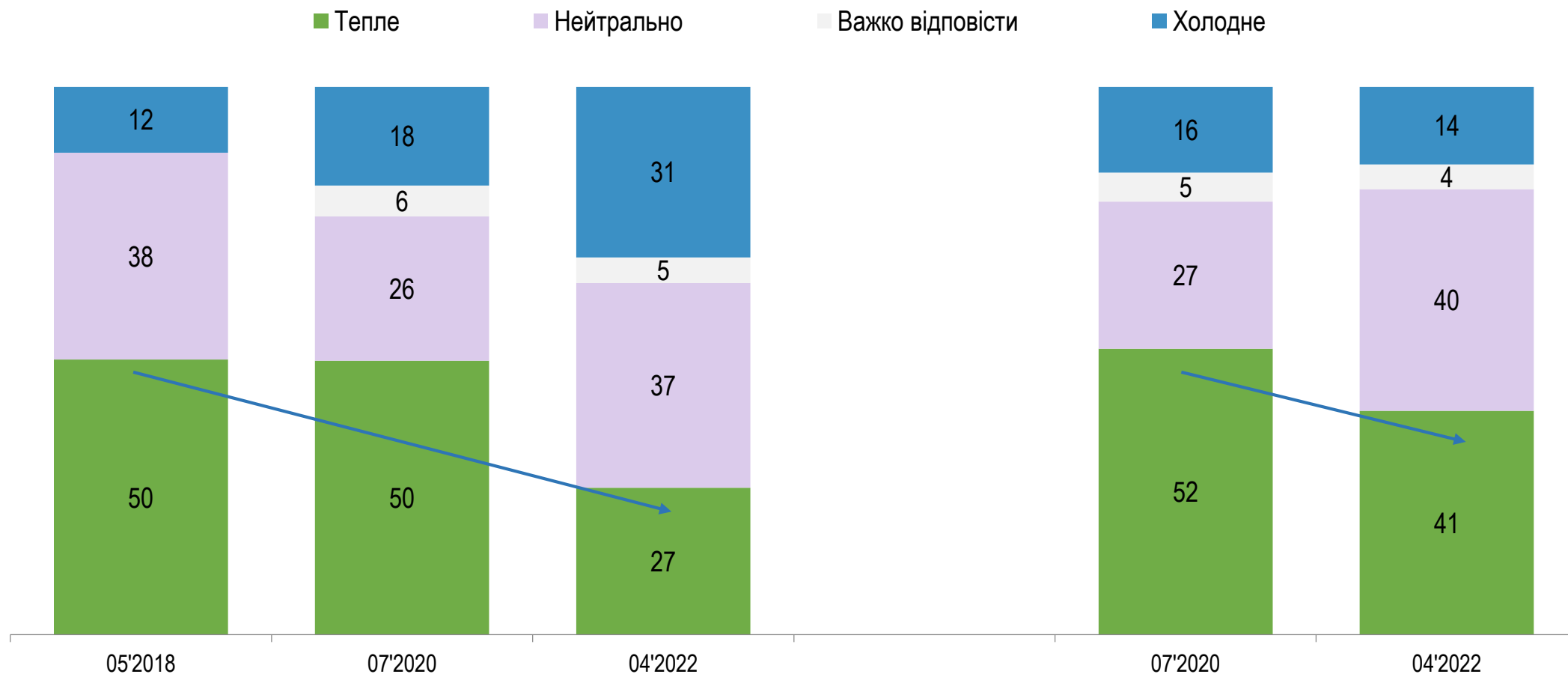
Динаміка ставлення

27 квітня, 2022

Динаміка ставлення

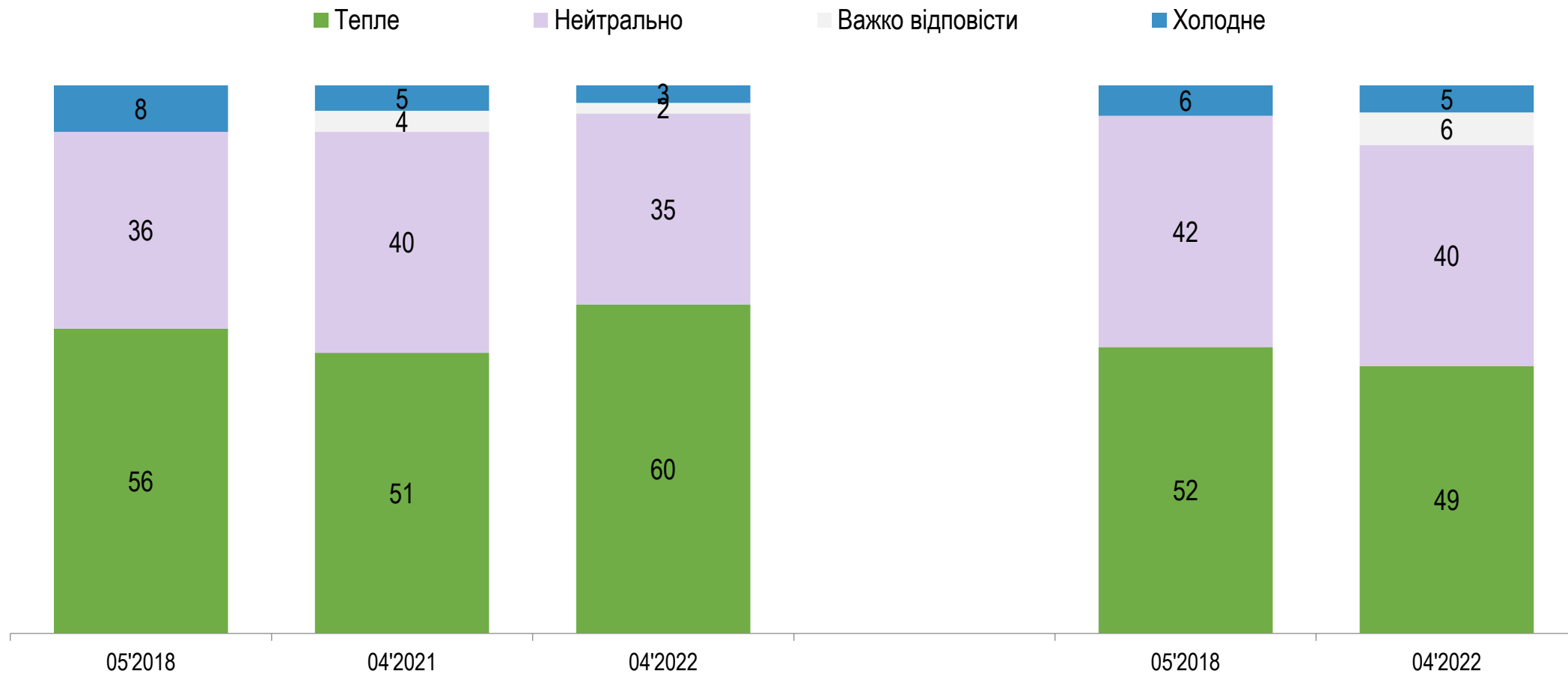

Мешканці т.зв «Л/ДНР»

Мешканці окупованого Криму

Динаміка ставлення

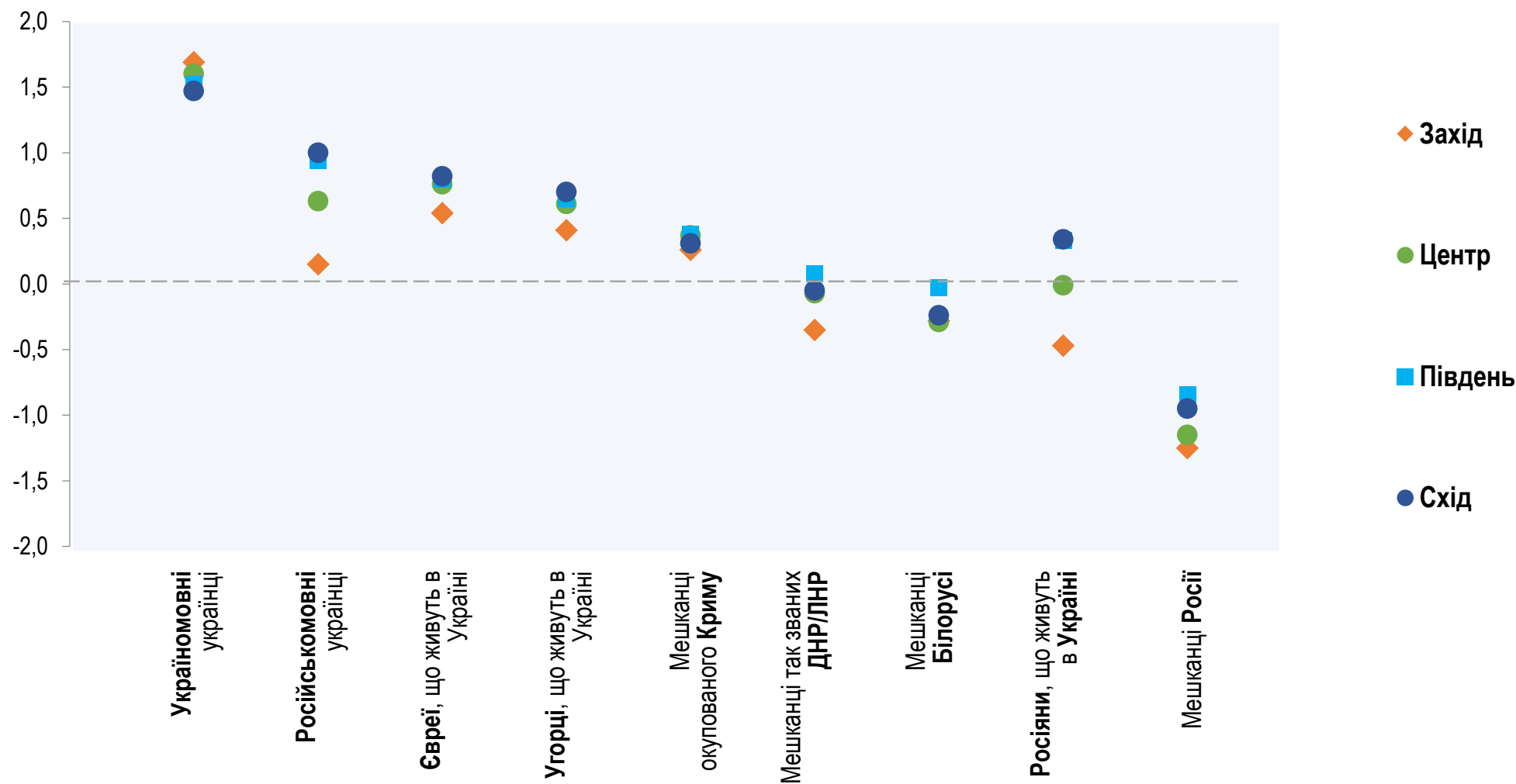
Євреї, які живуть в Україні

Угорці, які живуть в Україні

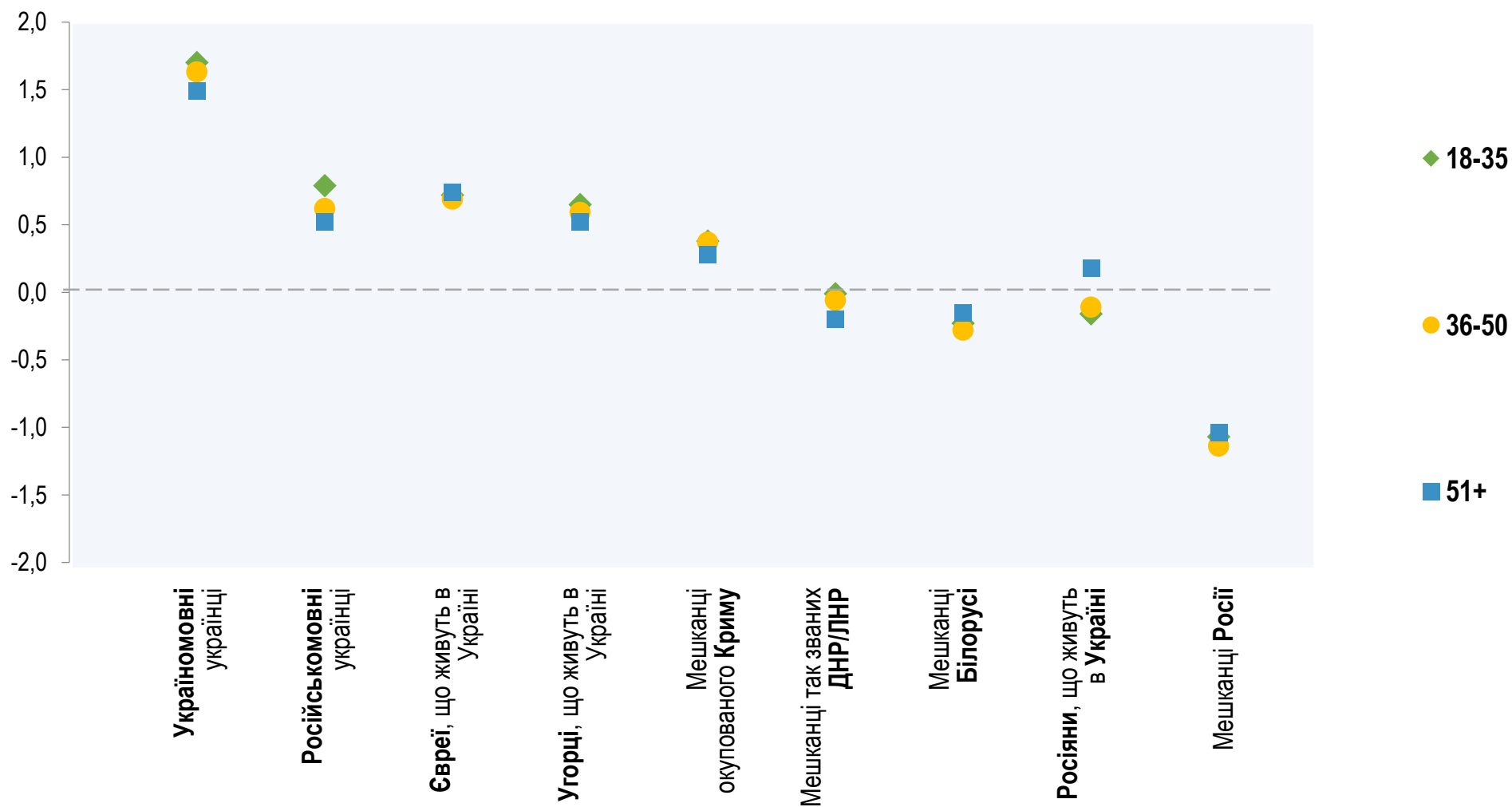
Ставлення до національностей, категорій: РЕГІОНИ

Значення індексу змінюється від -2 до 2, де -2 означає «дуже тепле», а 2 – «дуже холодне»

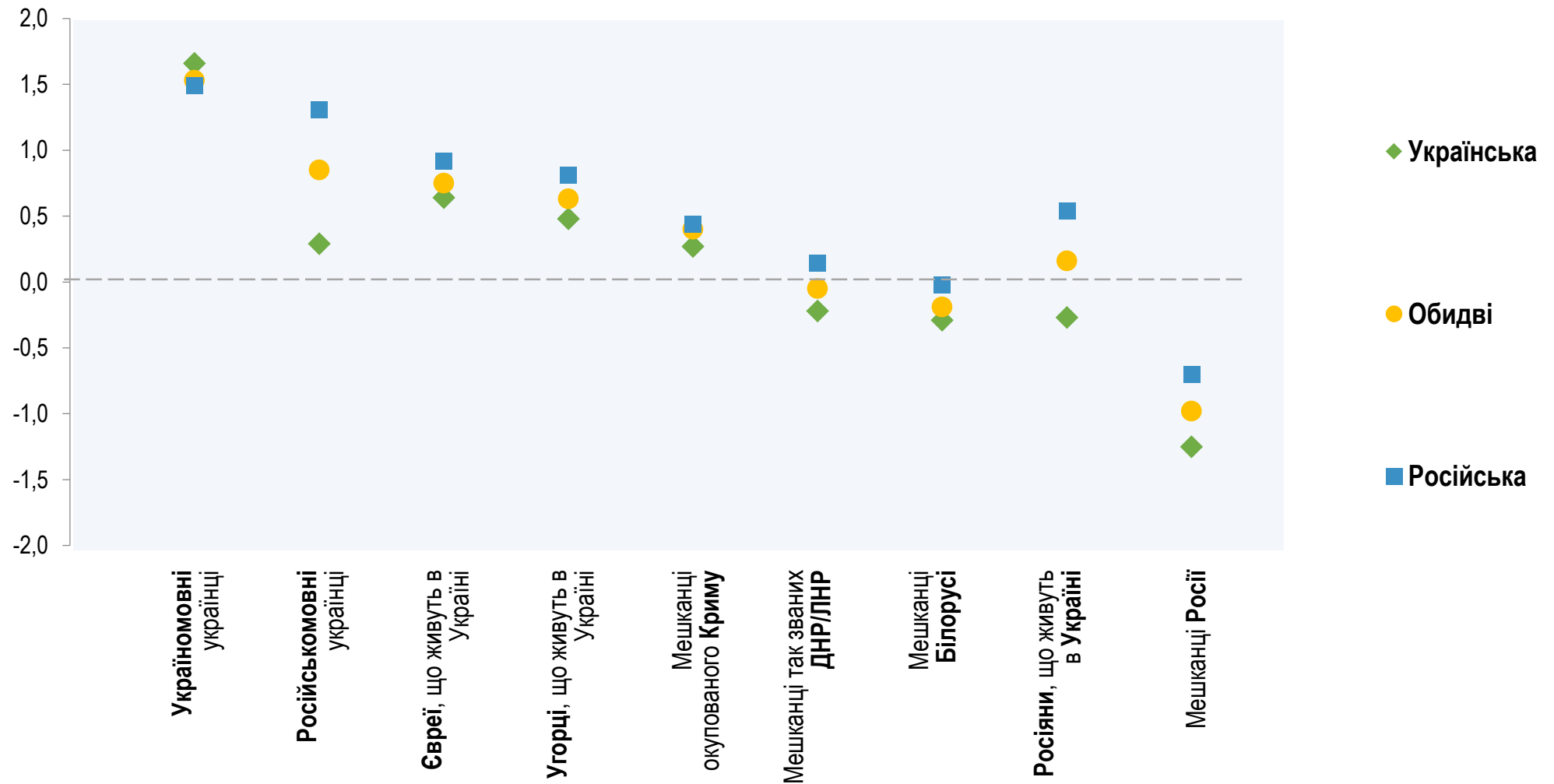
Ставлення до національностей, категорій: ВІК

Значення індексу змінюється від -2 до 2, де -2 означає «дуже тепле», а 2 – «дуже холодне»

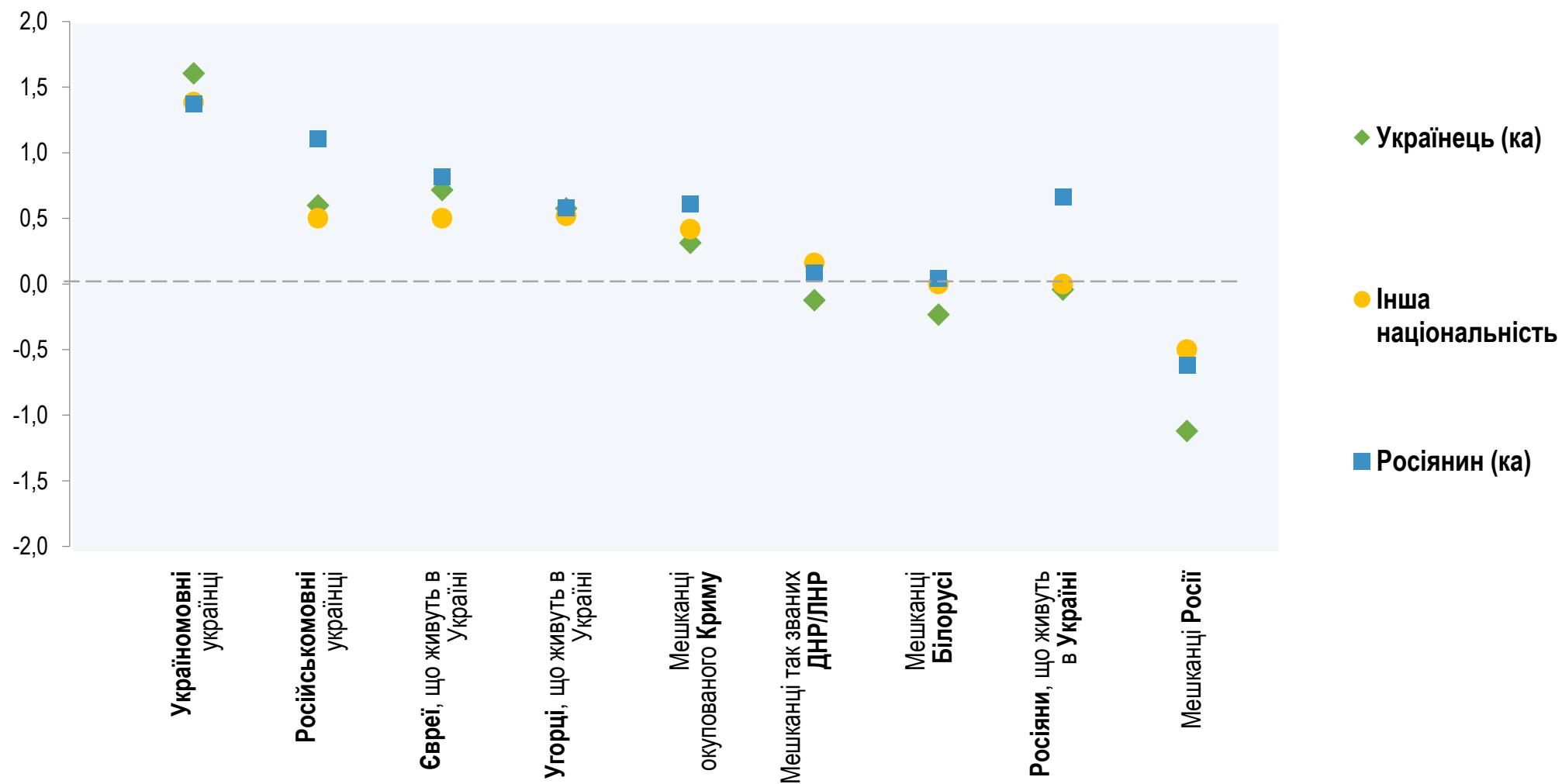
Ставлення до національностей, категорій: **МОВА ВДОМА**

Значення індексу змінюється від -2 до 2, де -2 означає «дуже тепле», а 2 – «дуже холодне»

Ставлення до національностей, категорій: **НАЦІОНАЛЬНІСТЬ**

Значення індексу змінюється від -2 до 2, де -2 означає «дуже тепле», а 2 – «дуже холодне»

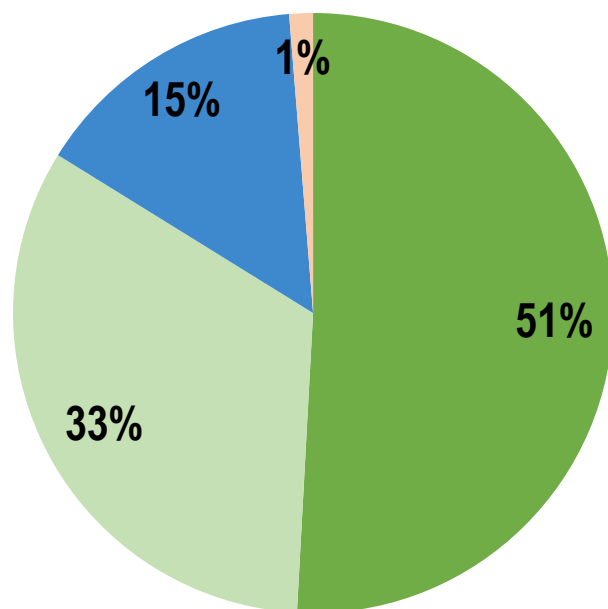

РЕЙТИНГ

Мовне питання

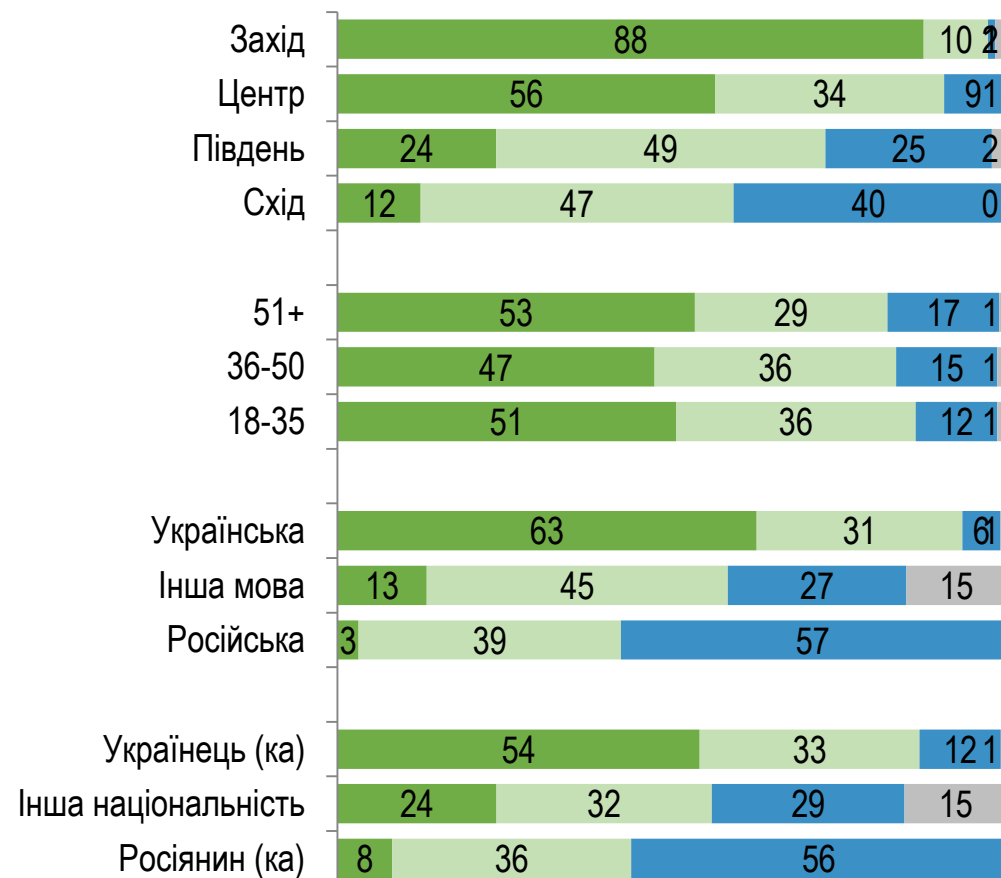
Якою мовою Ви розмовляєте вдома?

РЕЙТИНГ

- Українська
- І українська, і російська
- Російська
- Інша

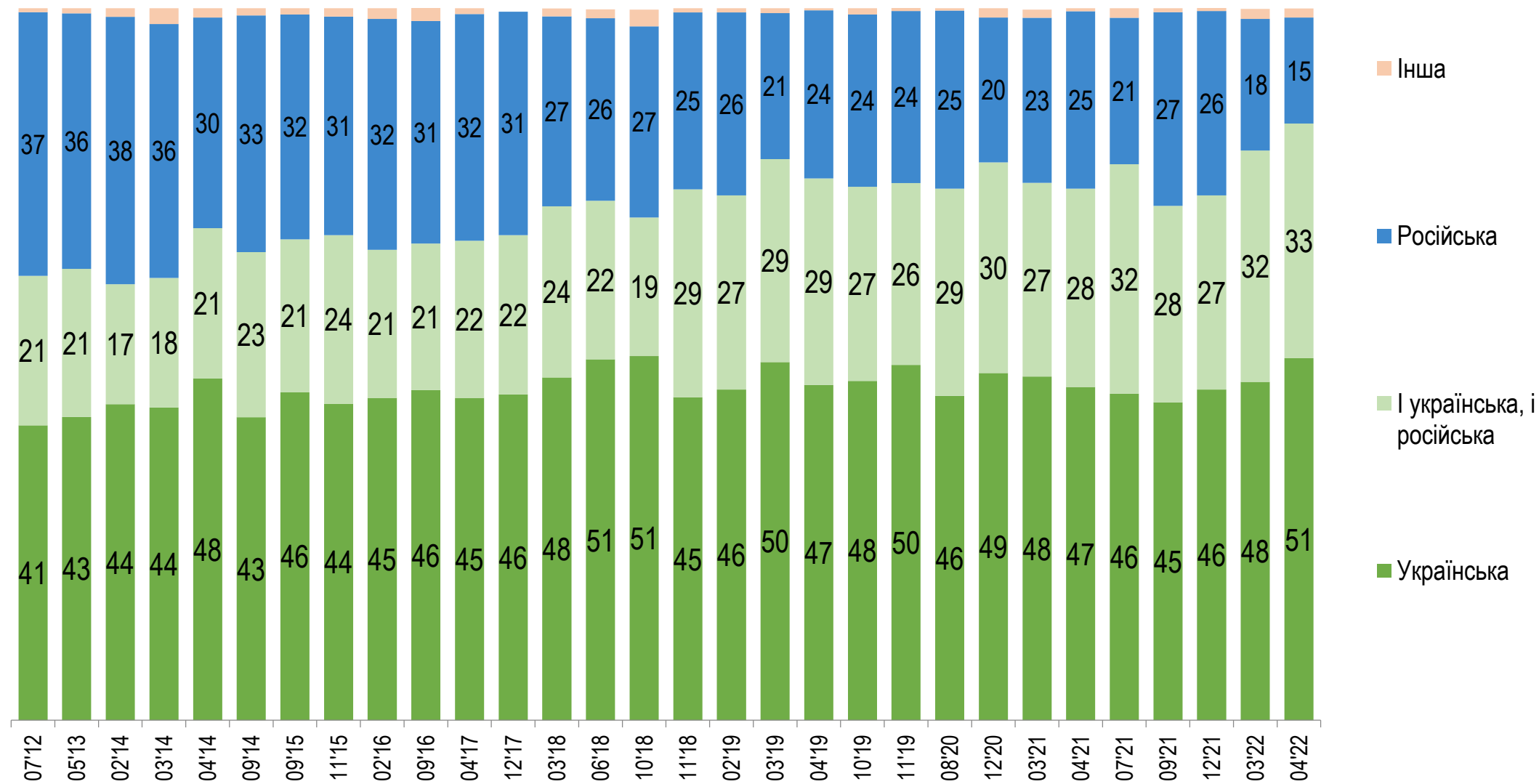
Регіони. Вік. Рідна мова. Національність

27 квітня, 2022

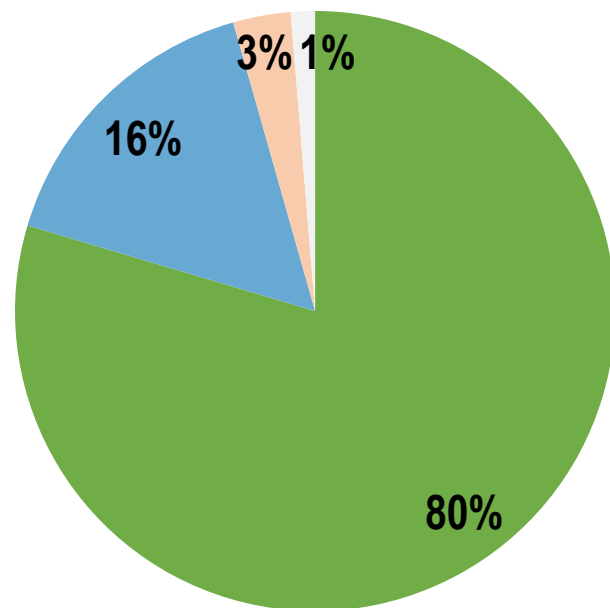

Якою мовою Ви розмовляєте вдома?

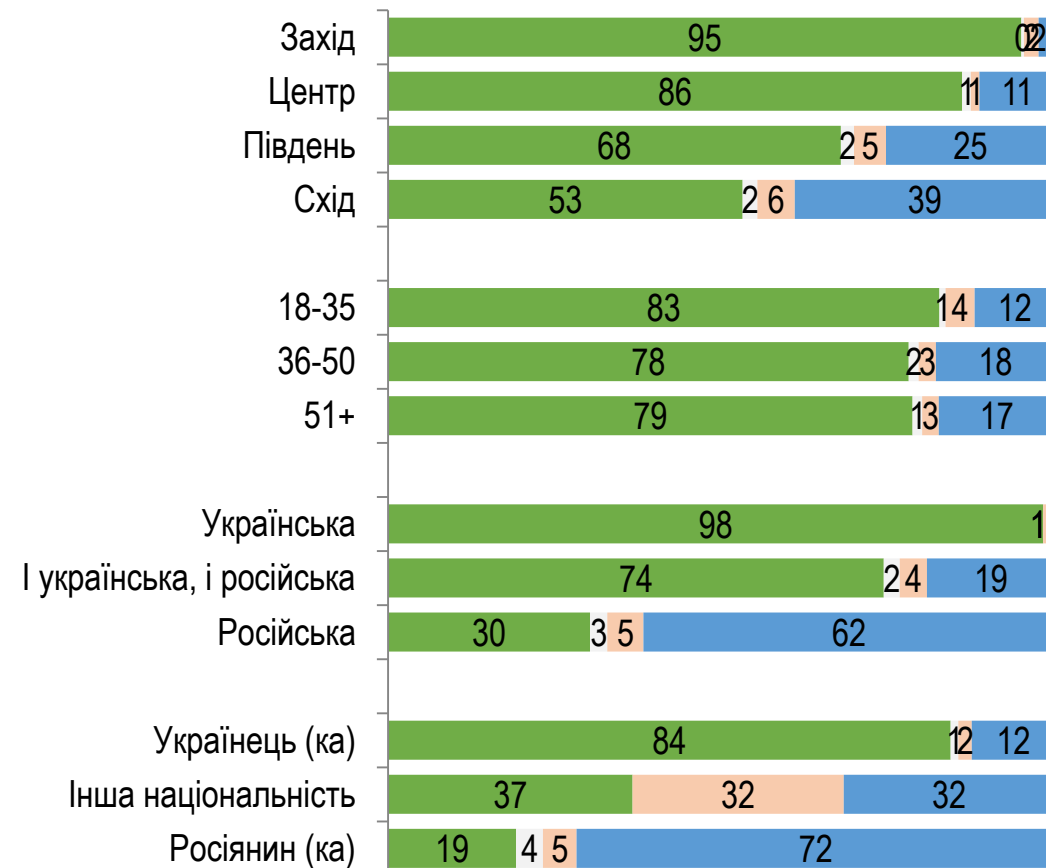
Яка мова для Вас рідна?

РЕЙТИНГ

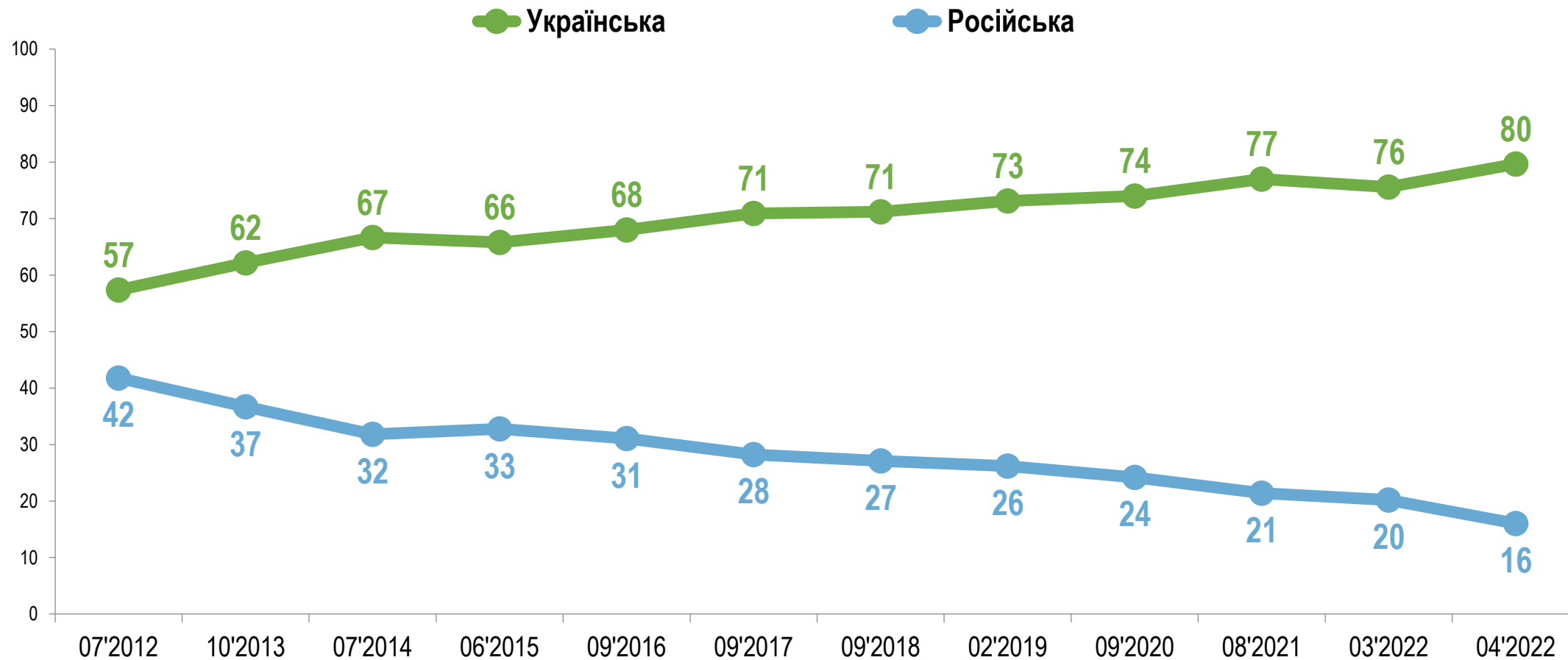
- Українська
- Російська
- Інша
- Немає відповіді

Регіони. Вік. Мова вдома. Національність

27 квітня, 2022

Яка мова для Вас рідна?

27 квітня, 2022

КОНТАКТИ

Соціологічна група «РЕЙТИНГ»

01010, м. Київ, вул. Івана Мазепи, 3

(+380 98) 575-7020

(+380 98) 937-4288

<http://ratinggroup.ua/>

info@ratinggroup.ua

